49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2304 Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 15 28 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1908 15 ՔԵՆ. ԷՎ.ԷԼ. 1324–6 ՋԻՎ.ՀԻԱՃԷ 1326

مقالهٔ افکار

صاحب امتیازی : (اوهانس قریمیان)

ادره‌خانه‌سی : باب‌عالی جاده‌سی

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

Journal Armenien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte 56
CONSTANTINOPLE

ՏԵՐ ՈՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱԼՍՏԵՐԻՆՅԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ ԱՄԷՆ ԳՐՕՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՆԳԻ ԱԼԻ ՀԱՆԳՏԷՍԻ, ԹԻՒ 56

ԵՄՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹԱՄԲ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՓՈՂ ՏՐՈՒԹԻՒՆ

ԳՆԱԳԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԷ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ

ՈՒՐԱԽ ԳԻՆԸ

ՓԱՆԻԿ	ՏԱՐԵԱԿ	ՎԵՑԱՄՍ
Հայաստան հասցէ	30 ղրշ.	50 ղրշ.
Դրացի երկրներու հասցէ	108 »	60 »
Արտասահմանի »	25 ֆր.	14 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ տեղամբ հասցէ տոկը 5 զրուշ, Մէջ տեղամ, տեսի ժամանակեան համար մանաւորապայմաններ։

10 ՓԱՐԱ

ԱԿՆԹԱՐԻ ՑԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՍԼԱՄԱՑՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՐԿԱՑԻՆ ԿԱՐԾԻՔԻ ԵՒ ԴԻՏԱՍՏԱՆԻ

VII

Կաղմուած էր Հայ Մամուլի մի միութիւն՝ որ իւր վերջի նիստերում կարեւոր որոշումներ տուաւ։

Այդ Միութիւնը յարաբերութեան պիտի մտնէր Թուրք, Ցոյն եւ տեղական—եւրոպական Մամուլի Միութիւնների մամուլներդ Թուրք եւ Ցոյն Մամուլի հետ, եւ պիտի աշխատէր կազմել Օսմանեան Մամուլի Միութեանց Միութիւն։

Այդ յարաբերութեանց ու Միութիւնը դիմաւոր նպատակն ու ծառայութիւնը պիտի լինէր շփումով, կարծեաց փոխանակութիւններով երկրի հրատապ հարցերի ու դէպքերի վերաբերմամբ հայեացքների ընդհանուր համաձայնութեան եւ պաշտպանութեան տեղադրութիւն առաջացնել, Մամուլը իւր կոչման բարձրութեան հասցնել։

Ծանկութիւնները, ձառերը, որոշումները մեացին անարձագանգ ու անիւրագրի՝ ինչպէս այս երկրում բիւրաւոր որոշումներ ու օրէնքներ։

Հայ Մամուլը՝ հաղիւ հաղուագէպ եւ բուսոյթների բացառութեամբ, միանգամ ևս ապացուցեց՝ որ իւր նոր կեանքի վիճակի մէջ հաղիւ թէ հնարաւոր լինի յուսալ առնական կեանք ունենալու, մինչեւ որ բաձացուած կեանքի արիւնն ու ջիղը ունեցող նոր տարը, նոր օրգան մուտք գտնի։

Եթէ փոքր ինչ յոյս կար՝ որ առանց նոր օրգանների, եղածները առ հասարակ իրանց որոշմանց համաձայն կեանքի եւ ուղղութեան առաջնորդել հնար կը լինի, այդ այն միակ պայմանով ու ենթադրութեամբ էր թէ անցեալում վարուած եղած, բռնապետութեան չքնաղի ապրանութեան մէջ խրատած համարեալ վարչական պատասխանատուները ուղղակի եւ անուղղակի զեկավարները ո՛ եւ է ազնիւութիւն, միջամտութիւն չը պիտի ունենային նոր շրջանի աշխատաւորների վրայ։

Երկար չը տեւեց այդ որոշումն ու յոյսը։ Ամենրկուսներից ամէն մինը իւրաքանչիւր համար մասնաւոր վարկեկեանը ուրիշ—անդրադարձ վարկեկեանը ուրիշ, եւ չեղոքացուած համարուածներն էլ ապաշխարանքներն բաւական համարելով իրանց մոռացուելու վրայ եղող բիրտ հեղինակութիւնը զդացնել տալէ չը թերացան։

Դրանցից ամէն մինը առանձնապէս դրութեան աւելի քան անմխիթարութիւնը, որոշուած միջոցով պատասխանի անհրաժեշտութիւնը խոստովանուեց, բայց հրապարակ գալու ո՛չ ոք համարձակեց։

Շանտաժի վերաբերեալ լինելու մասին գանգատները դադարեցնելը չը մեացին՝ մինչեւ իսկ սակարկութեան միջոցով եկողների մասին խօսուեցին, բայց Մուսթաֆա ու Դատարանի հոգեհանգիստը կարգացուած ընդունելով, ակնարկուածները քաղաքերութիւնից դուրս չի մեացին։

*** 1884 թէ 86 թուականներին էր, լաւ չեմ յիշում թուականը՝ բայց դէպքը երբէք չեմ կարող մոռանալ։

Այդ ժամանակ էլ կաթողիկոսական եւ այլ խնդիրներ հրապարակի վրայ էին, որոնց մասին այն ժամանակ առանձնակարգ հանդուրժած մի օրգանի խմբագրապետի մօտ լինելը գնացել մի ընկերոջ հետ։ Մենք հանդիպելիք չէինք խմբագրապետի պաշտպանած մտքերի հետ, եւ հենց դրա համար էր մեր այցելութիւնը, որպէս զի կամ համոզուենք եւ կամ համոզուենք։

Մեր վիճաբանութիւնը հինգ լոպէ չը տեւեց, զինաթափ եղաւ մեր ընդդիմախօսը հետեւեալ ոճաձնաստաշանութեամբ։ «Ես վարձատրութեամբ մի գրող եմ, ինձ ինչ որ թերդրեն՝ ես այն եմ գրում, թէ ո՛չ, ես անձնապէս համամիտ եմ ամբողջովին ձեզ հետ»։

Այժմ ուսմիցդ է արդեօք թերդրուում։

*** Ամէն երկրում էլ կան գրչի վարձկաններ, բայց որոնք յանկութիւնը չունին հասարակական գործիչի, գաղափարի մշակի հոգերը տանելու, եւ իրենց այդպիսին համարելու չունեն։ Նրանք սահմանափակուում են գրչի վարձկանի սահմանում, եւ իրենց այդպիսին էլ յայտնի են։

Գրչի մշակը, հասարակական մաքուր գործիչը, գաղափարի պաշտպանը չի կարող ձեռք տալ անմաքուրներին, չի կարող հաճելի լինելու աշխատել եւ ձախին եւ աջին նա պիտի ունենայ իր քարոզական, տոցիալական, տնտեսական եւ այլ որոշ աշխարհայեացքը, պիտի պատկանի որոշ շրջանի, որոնց պաշտպանն ու մարտնչողը պիտի լինի։

Մեր մէջ, որովհետեւ արտաքուստ են մտքից աւելի բառերը, պանծացուած «Ֆրազա„ները, տմտեղ ու կարելի է համարուում եւ «այտեղ» գրել՝ եւ «այնտեղ», եւ աջին ժպտել եւ ձախին համբուրել ու յաւէտ իր դիրքը պահելու յոյսով, որովհետեւ կեղծելը քաղաքաւարութիւն, մերկացնելը կոպտութիւն, անմարդավայելութիւն է։

*** Անկասկած, Թուրք մամուլը չա՛տ, առանձնապէս ասելը բաւական է քան հայ մամուլը։

Հայ մամուլի մէջ հաղիւ երբեմն պատահէք լուրջ ուսումնասիրութիւններ, քննադատութիւններ, օրուայ հրատապ հարցերի մասին որոշ, բազմակողմանի աշխարհայեացքներ, այդ պատճառով էլ հաղիւ. երբէք արժանանում է ո՛չ—Հայկական մամուլի ուշադրութեանը։ Բաղուածքների, փոխառութիւնների, լուրերի մի հաւաքածոյ է միայն Հայ թերթը առհասարակ, չա՛տ քիչ անգամ բացառութիւն ունենալով։

Մեր մէջ քննադատութիւն ասուածը անձնաւորութեանց շուրջը միայն ըմբռնուած է։ Այդ էլ իր սահմանը կորսնցուցած։

Բռնապետութեան արհարիքների թողած հետքերը ամէնից աւելի հոյ մրատարարութեան, կեանքի մէջ է զգալի, որովհետեւ ամէնից աւելի նրան եղծանելու գործը զաղիր նրբութիւններով ու սիրաէմով էր տարուած։

*** Մի օր ազգային բոլոր թերթերը հաղորդում են միօրինակ կերպով՝ թէ կեդրոն. Վարչութեան Բաղաքական ժողովը վից անգամով նիստ է գումարել, որոշումներ տուել, ընտրութիւններ կատարել։

Լուրջ քննադատութիւնը ա՛յնքան բացակայում է որ ո՛չ մինը հարց չէր առուել թէ սխալ չէ՞ այդ լուրը, եւ եթէ ո՛չ՝ ո՞ր օրէնքով այդ նիստը վարեցան է համարուել։

Չը պատահեց դէթ մի անգամ որ Աղդ. ո՛ չ ժողովի սղագրութիւնը անթերի ու ճիշտ լինէր, մինչեւ անգամ չը դնէին երբեմն սրա կամ նրա բերանը այնպիսի խօսքեր եւ մտքեր որոնց մասին խօսողը չէ էլ եղած, կամ յայտնուած է մի ուրիշի կողմից,

*** Բաղաքակիրթ ազխարհում էլ բացառութիւններ չեն «սէնսացիոն» լուրերով ընթերցող դրուել, բայց այդ կարգի լուրերն ու խորհրդածութիւններն էլ իրենց սահմանը պիտի ունենան պաշտուածի ու արհամարհածի վերաբերմամբ թիւրիմացութիւններ չառեղծելու համար։

Ինչպէս գաղթական անուանուածներին ու սովահարներին համար նպաստ, հանգանակութեան հրաւէրները, առաջնորդները անտարամ՝ նոյնպէս եւ անդրդի թշուառներին վարկաբեկելու լուրերն ու խորհրդածութիւնները լուրջ քննութեան, քննադատութեան, մտածուած դատողութեան արդիւնք լինելէ հեռի են։

Հրատարակուն, առաջին հրատարակուն վերնագրերով Ս. Պատրիարքի սենատորին լուրը հրատարակուեց, խառնելով պատմուածքի եղանակի հետ այնպիսի անձնաւորութիւններ՝ որոնք բացարձակապէս անտեղեակ են եղել իրանց վերագրուած ձեւով պատմուածքից։

Մինչեւ իսկ այդ ձեւ պատմուածքը ճշմարտութեան որոշ հիմք ունենար, բոպէական վրդովման վերագրելով՝ փոխանակ փրբէֆիկ տէվէֆիկ տալու, թաքնիղնութիւնը պէտք էր ուշնեղ մնդմացուցիչ կողմը պահեցնելու եւ հրապարակութիւնը չը մոլորեցնելու։

Ցարգանքի, պաշտամունքի ձեւերը կան՝ որոնք կանխամտածմամբ անգամ չը լինին, այնու ամենայնիւ հակառակ նպատակի ծառայելով չարամտութեան վերագրելու արժանի են։

Ցարգանքի, պաշտամունքի ինչ ապացոյց կարող է լինել Երկաթի Կամքին վերագրուած հրաժարականը մի քանի սահմանների անպատասխանութեանց հանդէպ։

Պարտականութեան, ուղղամիտ սովորական լեզուով դիմութեան ինչ, ո՞ր սահմանի զգացմանց ապացոյց կարելի է համարել՝ ինչպէս յանձնի Ընդ. Ժողովոյ, նոյնպէս եւ Մամլոյ մէջ փաստերով չը հիմնաւորուած, մակերեւութային տեսութեամբ, թեթեւ վերաբերմունքով թշուառների գասին, դիմ մնծամասնութեանը վերագրել այնպիսի պատկեր, որ առնուազն կը ոչնչացնի դէպի այդ թշուառները արտայայտուած չափազանց անշնչան համակրութիւնն ու գթութիւնը։

Լաւագոյն չէ՞ը չը նպաստել հասարակաց կարծիքի խեղաթիւրմանը, եւ անձարակներին ասել, — «Դուք ձեր տեղումը չէք, ձեր ծառայելու ցանկութեանը ձեր ուժերի համապատասխան ապարիզում բաւականութիւն տուեցէ՛ք»։

*** Շեղենաւոր մէջ արտասանուած մի սուտ վերագրումը դիտակցաբար Բաղ. Ժողովի առենագրութեան եւ մասի փաթաթոց է անուամ կենտրոնական հաստատութեան չը շարժուած գրիչները տենդային շարժումներ սրտնում ի ն ծ ա ն ք ի ս կ ղ բ ա ւ ն ք ը պաշտպանելու համար։ Օ՜հ, գոնեա՝ այնտեղ գործածուած բառերն ու օրինակները իրանց տեղը եւ իմաստը ունենային։

Հերքուեց սուտը, եւ ո՛չ ոք, ս կ ը զ բ ա ն ք ի պաշտպաններից ո՛չ մինը հարց չը դրեց սասխասին, — «Անդեալի խաղերը այժմ չեն կարող խաղացուել. դէթ առ այժմ ձեր տեղումը չէ՞ք. ապահեցէ՛ք ձեր սթոռն ունենալու միայն այն ժամանակ երբ վերջին դժբաղդութիւնը ի՛ունենանք մերկացնող ձեռքերը վար առնելու, կեղծիքը հրապարակով ձայնելը խեղդելու, ձեղ թեկարկելու։»

Այդ երեւի նրա համար՝ որ կենտրոնական հարցերին նուիրուած սուղ ժամանակնին մ ե ր կ ա ց ս ա ն ք ի զ ե ն ելու անբարեխղճութիւնը չունին։

Զգո՛ յշ, պարոներ, մի՛ ոճապարէք. դեռ վաղ է։

Ա.ՏՈՍ

ՀԱՅԵՐՈՒՍ ՎԻՃԱԿԸ

Ինչ էինք, ինչ եղանք, ինչ պէտք է որ ըլլանք.
Ինչ էինք մենք ասկէ առաջ,
— Մեր բաժին էր սուգ ու հառաչ,
— Դերի, խոնարհ, բռնութեան զոհ,
— Մահուան փարող, կեանքէն զզուն

Ասկէ առաջ ինչ էինք մենք,
— Մեր զոյգին խաղալն ու նենգ,
— Պատոյն, կեանքին մեր Ազշնոմի,
— Կարելի էր չասել զանի։

Ասկէ առաջ մենք ինչ էինք.
— Մեր արիւնը կը Ֆաքէինք,
— Ազատութեան սիրոյն համար,
— Նահատակաց Ցիւն անմոռար։

Ինչ եղանք մենք հիմա սակայն.
— Թուրքը անա կը սիրէ Հայն,
— Որ իր արեամբ կոյս, հարազատ։
— [illegible]

Հիմա սակայն ինչ եղանք մենք.
— ՄՈՒՍԱՎԱԹԻՆ փառը կ'երգենք,
— Վերջալ խօսքին Հայուն Թուրքին,
— Հոգեհոգմոին սիրոյ հուրին։

Հիմա սակայն մենք ինչ եղանք.
— Ջրկան այլ ես բանս ու կապանք,
— Հայակերներ, վաս լոսաներ
— Օձ դաւանանք, սուակեր սրտքեր։

Ինչ պէտք է որ ըլլանք միշտ մենք.
— Հայրենիքին կեանքը կազմենք,
— Ազգասէր, խոհեմ եւ հեռատես,
— Եէնիցընե՛նք զան գեղեցկապէս։

Պէտք է որ միշտ մենք ինչ ըլլանք.
— Դործնա՛լսնով միայն խնդանք,
— Օսմանցիներ, կրօնքի ու քաջ,
— Արենէն մրտրով դիմենք յառաջ։

Պէտք է որ միշտ ըլլանք մենք ինչ.
— Ազգուշաւոր, պատրանքի նինջ,
— Թէ չի գոցէ աչքերն Հայուն,
— Ազատութիւնն է մրնայուն։

Դերի՛ էինք, ազա՛ եղանք. խոհեմ պէտք է որ ըլլանք

7 Մեպտ. 1908 Մ. ՊԱՐԹԱՂԵՄԵԱՆ
Երզնկա

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ

ՓՈԻՐԻԷ

Դրեթէ մեկուկէս դարուան ընկերվարական մը, Ֆուրիէ որ դպրոցի հիմնադիր եղած է, եւ որ սակայն հակառակ իր պայծառ գաղափարներուն, թերեւս քիչ մը տեսանող (visionnaire) դասախարներ, մինչեւ 19դ դարու կէսը միայն ապրեցաւ իր այդ գաղափարներով։ Ինչ հիմնդիրն է ընկերվարական դպրոցի մը, «Ընկերական-Ընկերվարականութեան» որ նախկին Սպարդայի համայնքին վրայ հաստատած, աւելի ընդարձակ համամասութիւններու վրայ գծուած է։ Ատաւծոյ մը դպրութեան հաստատող, ըմբռնող՝ կրնային չհաղորդող եւ անառնդացնող տրամադրութիւններուն դէմ, ա՛լ աւելի անտեսական հակումներ ունեցող Ֆուրիէն կ'երգէ Ընկերութիւն մը, զոր Ներդաշնակութիւն կ'անուանէ, եւ որ իր Փաղանգներով պիտի ըլլայ կեանքի իսկական դրութիւնը։ Այս դրութեան մէջ Դրամագլուխը, Աշխատութիւնը եւ Տարանքը համամասան կերպով պիտի չահագործի իրարու։ Այս երազող անտեսագէտը եւ իթթիֆաք ընկերվարականը ունեցած է իրեն հետեւողներ, Շարլ Գէյարէն եւ Վիքթոր Գոնսիդերան, եւ հակառակորդներ որոնց մէջ մանաւանդ կը նշանակուի Պէպէլ։ Իր ամէնէն հետաքրքրաշարժ գոմեռներն են «Նոր աշխարհը» եւ «Տիեզերական մութեան տեսութիւնը»։

Ֆուրիէ մղուած է դատապարտել ընկերվարական մը՝ իր յանախակի ճամբորդութիւններով եւ մանաւանդ բազմաթիւ ասպարէզի փոխոխութիւններով։ Բարեկեցիկ ընտանիքի մը զաւակ թափառական եւ թշուառ եղաւ։ [illegible] արդիւնք քիչ մը չար ինչնամիտ-փուտի եւ անմէնոտ ընթերցումի, թէեւ խառն ու ինքնուրոյ, կը պարտնակէ իսկական վերքեր չջոփող էջեր, կարելի թերագրութիւնի, եւ կրնայ գատին նուիրած իր էջերուն մէջ կը տեսնուի թէ այս հրատապ խնդիրը ո՛րքան գանդաղաբայլ յառաջացած է։ Դ*** Թ***

ԿՆՈՋ ԳԻՐՔԵՑԿԸ

ՖՈՒՐԻԷ

Ոչ մէկ ազգ մեզի չպի չէ ծաղրածուամունքի սէրը ունեցող կիներրս։ Ինչպէս աղդարարի՞ն էր։ Ինչպէ՞ս կիները զրաւանութեան եւ արուեստի մէջ չըլլան այն ինչ որ եղած են գահերու վրայ, ուր Շամիրամէն մինչեւ Կաթարինէ, եօթը մեծ թագուհի եկած է մէկ միջոցի մը տեղ, մինչ յանախ եօթը միջոցի թագաւորներ կը տեսնուին մէկ մեծ թագաւորի մը տեղ։

Այսպէս պիտի ըլլայ նաեւ գրականութեան եւ գեղարուեստի մէջ, ուր կիները պիտի խլեն բոլոր գովինները, մինչ արդի ընկերական դրութիւնը դատնոնք կաչկանդած է ատոր պարտականութիւններու մէջ։

Անտարակոյս այս վիճակին մէջ պէտք է խնդրել կանանց փառասիրական հաւակնութիւնը, որովհետեւ զարգացած կին մը մի միայն կերակուր եփելու եւ տունը սրբելու բանթալտնները կարգալու սահմանուած ըլլալով, պէտք է որ դասարակութիւնը ճնչէ անոր իսկայականութիւնը, զայն մի միայն կերակուր եփելու յարմար դարձնելու համար։ Դերին ալ սարկութեան վարժեցնելու համար կ'աբդիրեն անոր ուսմունք առնել, որա՛վ միայն իր տարին վիճակին պիտի անդրադառնայ. ասկէ զատ կ'արգիլեն անոր առաքինութիւնները, որովհետեւ Արիստոտել ոչ մէկ առաքինութիւն յարմար կը տեսնայ տարեկի մը։ Այսպէս ալ բազմաթիւ առաքինութիւններ կան զորս իսնասասիրութիւնը փղղիկ սեռին պատուած չի գտնար։

Մինչդեռ ընկերական վիճակին մէջ ամուսինը չպիտի կրնայ բռնադատել իր կինը ընտանեկան աշխատութեան, որովհետեւ աշխատութիւնները պիտի պարզուին եւ ընկերութիւնը այսօրուան դրութեանեւ մէկուրեն ամբողջ մասը պիտի դարձնեն։ Մեր մէջ այժմ բոլոր կնոջան աշխատութիւնները այրերէն դասուած են, կարն անգամ կնոջ ձեռքէն առած են։ Այս հրէշութիւնը պիտի դադրի երբ ձգողութիւնը իւրաքանչիւր սեռը իր բնական աշխատութեանց վերադարձնէ։ Այն տեսն կնոջ անկարողութեան մասին նախապաշարումները պիտի վերանան ինքնին։

Եթէ իրաւ էր որ ըստ Մուհամմէտի եւ Բուսայի, կինը մի միայն էրկի մարդուն հանդէպ՝ կամ կերակուր եփելու սահմանուած է լոկ, բարի նախանձի օրէնքը ընել է դարձիւն չունի ընտանեկան յարաբերութեան մէջ։

Տղայութիւնէն կիները՝ բարոյական սարուկներ կը պարարատեն, չափահասութեան՝ էնթրիկի անիմաստ հաղորդութեան կը մղեն, շարունակ անոնց հրապոյրները փառաբանելով։ Այս մարդը սարդնացնելու կը մղեն, անոնց թեթեւամտութիւնը պանծացնեն զայն Տիրոջի հետ ընելով որ անոնց գրելու համար, պէտք է իրենց գրիչը ծիածանին մէջ թաթխեն և թիթեռների թեւերուն փոխարեն թեռնիկի անմտութեանց հետեւանքը։

Երկու տեսակն ալ կը ձգտցուին փառաբաձաբար, որովհետեւ եթէ կնոջ ընկերական ճակատագիրը չէ հակցած, չէ հակցուած նոնանպէս այր մարդուն ընկերական ճակատագիրը, եթէ քաղաքերութեան մուտքը գոցուած է մէկ սեռին, հաւասարապէս գոցուած է նաեւ միւս սեռին համար։

Թուրքերը կ'ըսեն կիներուն թէ «քնաւ հոգի» չունին եւ արժանի չեն արքայութիւն մտնելու, Ֆրանսացիները կը ջանան համոզել կիները թէ բնաւ հանճար չունին, եւ չեն կրնար յաւակնիլ նշանաւոր պաշտօններու, դիտական գտնելու։

Նո՛յն վարդապետութիւնը, տարբեր ձեւերու տակ, կոչա՝ Արեւելքի մէջ, քաղաքաւար՝ Արեւմուտքի մէջ, ուր կնամեծարութեան քողին տակ կը ծնկուի գօրաւոր սեռին եասիրութիւնը, իր հանճարի եւ կարողութեան մեծարներ, որու համար պէտք է փգրկացնել կիները, համոզել զանոնք որ բնութիւնը կ'ուզէ զանոնք տունի գործերուն միայն սահմանել։

Սէվինիէները, Սթաէլները կերակուր եփող կնիկներ չէին, ոչ ալ Էլիզաբէթները եւ Քաթէրիները։

Մուհամմէտ Ալի նոյն իրիկունը պիտի մեկնէր Զեթունէ, ուստի, մինչեւ կէս օր ամէն նախապատրաստութիւնները կարգադրել տուած էր։ Երբ որ արթնցաւ, տնաբնին վրայ հակած՝ տաքուկ ու փափուկ շրթունքի մը հպումը զգաց իր խոշոր երեսին վրայ։ Իր Թոռնիկն էր, մեծ հօր անկողնին եզերքը կը թռչուէր, Թիթեռնիկի մը պէս։

— քաչա՛ պապա, դիս ալ հետդ պիտի առնե՞ս, կը մնչէր նազելով.

—Հապա՞, պատասխանեց մեծ հայրը, ջանալով զուսթ չեղող մը դնել իր ձայնին մէջ։

ԺԲ.

Զեթունի ճակատամարտին լուրը հասած էր Մարաշ զանազան աղբիւրներէ. ղուկնները կը չատնային, ժողովուրդին բերանը կը պատէին չատ մը զրոյցներ, որոնք դիրար չէին բռներ. չափազանցուած կամ խեղաթիւրուած էին, այնպէս որ կարելի չէր ստոյգ, ճշգրիտ գաղափար մը կազմել. իրա՛ւ, ամէն մարդ իմացած էր թէ՝ Զեթունի մէջ մեծ դէպք մը տեղի ունեցած էր, բայց ո՛չ ոք գիտէր իրականութիւնը։ Թուրքերը, խմբովին մզկիթները կը խուժէին, վերի ու վարի «պէտէթէն„ները գոցուեցան, փողոցները յանկարծ ամայացան, երթեւեկը դադրած էր։ Սարասիի սեւ քամին փչած ու բոլոր սրտերը ասահցուցած էր։

Բայց այս վիճակը չատ չտեւեց. Զեթունէն նոր լուրեր հասան։

Մարաշի միւֆթին, Սալիհ բաշային սաացած գաղտնի հրամանագիրներուն համաձայն, քանի մը կարեւոր պետերու հետ խորհրդակցութիւններ կատարելէ եաքը, յաջողած էր ռամիկ խուժանին քնացած մոլեռանդութեան վիճակը վերաբերցնել, քնացիոլ ընելու քրիստոնեայ տարրը։ Սակայն, Զեթունէն հասած վերջին տխուր լուրերը՝ յանկարծ յիդաշրջած էին ասոնց կարմիր ծրագիրը։ Ամէն տեսակներու մէջ, ամէն համախմբումներու մէջ միւնայն խօսակցութիւնը։ Զեթունցիները մեծ թիւով գօրքեր վերուրած են ու ջարդած, պալատին կայսերական զինուորները դեռի վարած, կը պատրաստուին սուսար ուժերով յարձակում գործել գօրանոցին վրայ, եւ։ Թուրք թաղերը գեղին դողի մէջ. ընտանիքներ, դիչերուան մութէն օգտուելով, խումբ խումբ կ'երթային ապաստան փնտռել հայ ընտանիքներու գիրկը։ «Քիմպէթ», Շեքիրբէյ, «Կեսարը մանալէսի» (Հայտոց) թաղերը, խրախճանքներով կը ոտնէին Զեթունի յաղթանակները. հոն, այդ գիւղ հայաբնակ թաղերուն փողոցները, ասնական օրերու յատուկ հանդեսի մէջ, ամէն անկիւնէ, ամէն լուսամուտներէ հայրենասիրական երգեր կը լսուէին, յաճախ նուագարաններով նեղգաշնակուած։

(Շարունակելի)

ԹԵՐԹՕՆ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„Ի

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

(115)

ԲԱՆՏԷ ԲԱՆՏ

ՍԲԿԲԱՐԴ ՄԱՍ

ԺԱ.

Մուհամմէտ Ալի նոր կանչեց երկու բանբերները, պատուիրեց որ գիշերով, անմիջապէս վերադառնան Զեթունն, առանց երեւնալու քաղաքին փողոցներուն մէջ, յետոյ ծալեց, դոցեց ձեռքի նամակը, եւ, բանբերներէն մէկուն. «Տղա՛ս, քասլ, այս նամակը հրամանատար պէյին ձեռքը պիտի յանձնես, լաւ միաբդ պահէ՛»։

Երկու բանբերները բաշային ապարանքին մեծ դռնէն դուրս ելան եւ արագ ա-ղարդ քայլերով, դրեթէ վազելով, չիտակ Ախբրատաղի կարճ ճամբան բռնեցին, Քառասուն Ակռնքի մօտակայ պարէզներուն մէջէն, լուսնալէ առաջ Զեթունն կարենալ հասնելու նպատակով։

Բաշան անցաւ նստաս դրասեղանին առջեւ ու սկսաւ խմբագրել հեռագիր մը, դրեթէ հետեւեալ իմաստով.—

«Հալէպի Կայս. ե. Զօրաբանակի Ֆէրիգ Էսէէմ բաշային. Զեթունի մէջ սպառնալից է կացութիւնը, պարտին պահպանն զինուորները հիմայ գերի բռնուած են Զեթունցիներէն. եօթնասունէ աւելի զօրքեր՝ վիրաւորուած ու շուրջ քսան՝ սպանուած, զօրանոցը պաշարման մէջ, յարձակում կը սպասուի ժամ ժամ. հրամանատարը, զօրանոցի սպաներուն հետ համախորհուրդ, դանդաղագիր մը ղրկած է ինծի, պատասխանատու բռնելով Սալիհ բաշան, իբրեւ զրդռպատճառ ու նախաձգող արիւնոտ ընդհարումներուն. կարծեմ թէ՝ Ինինիչ Ցանձնախումբ կազմելէ առաջ՝ անհրաժեշտ պիտի ըլլայ «միթէաբրբի»ը դադրեցնել առժամապէս գործունէութենէ. առանց այս ազդու միջոցին, գործնական չեմ գտներ ո՛ եւ է ձեւնարկ. մեր առաջին գործը պէտք է ըլլայ գերի զինուորները փրկել ու զօրանոցին պաշարումը վերցնել տալ. դժբաղդաբար, առանց բանակցութեան չըլլար այս ամէնը. իսկ Զեթունի Սանջակին ու մեծամեծներուն հետ բանակցութեան ճամբայ մը բանալու համար պէտք է նախ՝ Սալիհ բաշային հեղինակութիւնը կոտրել, յետոյ գիւրին է Ինինիչ Ցանձնախումբը կազմել։ Ես, Թէեւ ծեր ու տիսր, յոժարակամ կը մեկնիմ Զեթունն, եթէ հիմակուընէ լիազօր իշխանութիւն տրուի ինծի։ Ձեր վերջին հրամանին սպասող՝ Լիվա Մուհամմէտ Ալի»։

Առաջ մը ալ ակնոցին տակէն քաղեց սողերը, մէկ բան մտցուած էր, ապլցաց «Սուպրոզական» բառը, զոր հեռագրին գլուխը նշանակեց չեղակի, յետոյ կանչեց թիկնապանը, որուն յանձնեց հեռագիրը, կրկին ու կրկին պատուիրելով քաշել տալ զայն անմիջապէս, նոյն գիշերը։

Թիկնապանը թռաւ դէպի պալատը, կէս ժամուանքը վերադարձաւ, իր հետ բերելով հեռագրին ընդունագիրը։

Մուհամմէտ Ալի նստաս դիշերը չատ չէր քնանար, հաղիւ հինգ վեց ժամ. այս գիշեր, բոլորովին փոխած էր քունը, ցերեկուընէ ի վեր իրեն հասած յուզիչ ու ցնցող լուրերէն՝ իր մտքի սովորական հանգարտութիւնը կորսուած էր։ հեռագիրը քաշել տալէն ի վեր տղու մը տենդաւորեալ հեռագիր—պատասխան մը կը սպասէր Հալէպէն, ուստի, մտադրած էր մինչեւ առաւ հանել։

Ու հանից մինչեւ առաւ, կէս ժամը մէկ անգամ պալատը վազցնելով իր թիկնապահը, հեռագրին պատասխանը բերելու համար։ Սակայն կ'ուշանար, չէր գար պատասխանը...։ Ցոյսը կորցեց բաշան ու դէպի ննջասենեակը կ'ուղղէր իր քայլերը, երբ որ թիկնապահ մը, գրեթէ հարուածի մը ձայնը լսած, կը վազէր դէպի դուռը. բացաւ, հեռագրատան պաշտօնեան էր, հեռագիր մը յանձնեց ու մեկնեցաւ։ Թիկնապահը մէկ շունչով եւ գարձաւ ու լիովն բաշային բերաւ կարմիր Մուհամմէտ Ալի, կեցած տեղը մնաց, առաւ հեռագիրը, հապճեպով բացաւ ու կարդաց.—«Մարաշ, Լիվա Մուհամմէտ Ալի բաշային. մէ՛կ բոպէ մի՛ մոռնաք, անյապաղ մեկնեցէք Զեթունն, ձեղի լիազօրութիւն տրուած է, կուսակալին կողմէն հարկ եղած հրամանները հեռագրով հաղորդուեցան միթէաբրբիին, ձեր թելադրած խորհուրդին համաձայն. հետեւաբար, ձեղի կը մնայ ձեր յարմար դատած ամենէրէն կարգը Ինինիչ Ցանձնաժողով մը։ Ջանացէք Ցանձնաժողովին մէջ մացնել նաեւ մեր կարեւոր պաշտօնեին մէկ երկու-քը. զգուշացէ՛ք ժողովուրդը գրգռելու բնոյթ ունեցող ձեռնարկներէ. ա՛լ ձեղի կը թողում տնօրինել։ Ֆէրիգ Էսէէմ»։

Լիվան, հեռագիրը ձեռքը, շարունակեց իր գնացքը դէպի ննջասենեակը։ Մնդիմարելի քունին բռնապետութեան տակ աչքերը կը գոցուէին. գոնէ մէկ երկու ժամ քնանալու համար քաշուեցաւ իր ննջասենեակը, պատուիրելով թիկնապահին ճիշտ ժամը հինգին ձայն տալ իրեն։

Մուհամմէտ Ալի նոյն իրիկունը պիտի մեկնէր Զեթունն, ուստի, մինչեւ կէս օր ամէն նախապատրաստութիւնները կարգադրել տուած էր։ Երբ որ արթնցաւ, տնաբնին վրայ հակած՝ տաքուկ ու փափուկ շրթունքի մը հպումը զգաց իր խոշոր երեսին վրայ։ Իր Թոռնիկն էր, մեծ հօր անկողնին եզերքը կը թռչուէր, Թիթեռնիկի մը պէս։

— քաչա՛ պապա, դիս ալ հետդ պիտի առնե՞ս, կը մնչէր նազելով.

—Հապա՞, պատասխանեց մեծ հայրը, ջանալով զուսթ չեղող մը դնել իր ձայնին մէջ։

ԺԲ.

Զեթունի ճակատամարտին լուրը հասած էր Մարաշ զանազան աղբիւրներէ. ղուկնները կը չատնային, ժողովուրդին բերանը կը պատէին չատ մը զրոյցներ, որոնք դիրար չէին բռներ. չափազանցուած կամ խեղաթիւրուած էին, այնպէս որ կարելի չէր ստոյգ, ճշգրիտ գաղափար մը կազմել. իրա՛ւ, ամէն մարդ իմացած էր թէ՝ Զեթունի մէջ մեծ դէպք մը տեղի ունեցած էր, բայց ո՛չ ոք գիտէր իրականութիւնը։ Թուրքերը, խմբովին մզկիթները կը խուժէին, վերի ու վարի «պէտէթէն„ները գոցուեցան, փողոցները յանկարծ ամայացան, երթեւեկը դադրած էր։ Սարասիի սեւ քամին փչած ու բոլոր սրտերը ասահցուցած էր։

Բայց այս վիճակը չատ չտեւեց. Զեթունէն նոր լուրեր հասան։

Մարաշի միւֆթին, Սալիհ բաշային սաացած գաղտնի հրամանագիրներուն համաձայն, քանի մը կարեւոր պետերու հետ խորհրդակցութիւններ կատարելէ եաքը, յաջողած էր ռամիկ խուժանին քնացած մոլեռանդութեան վիճակը վերաբերցնել, քնացիոլ ընելու քրիստոնեայ տարրը։ Սակայն, Զեթունէն հասած վերջին տխուր լուրերը՝ յանկարծ յիդաշրջած էին ասոնց կարմիր ծրագիրը։ Ամէն տեսակներու մէջ, ամէն համախմբումներու մէջ միւնայն խօսակցութիւնը։ Զեթունցիները մեծ թիւով գօրքեր վերուրած են ու ջարդած, պալատին կայսերական զինուորները դեռի վարած, կը պատրաստուին սուսար ուժերով յարձակում գործել գօրանոցին վրայ, եւ։ Թուրք թաղերը գեղին դողի մէջ. ընտանիքներ, դիչերուան մութէն օգտուելով, խումբ խումբ կ'երթային ապաստան փնտռել հայ ընտանիքներ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԿԱՑՍԵՐԱԶՈՒՆ ԻՇԽԱՆՆԵՐՈՒՆ ՆՈՒԻՐՆԵՐԸ Ի ՆԳԱՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՎԵԼՈՑ.—Ինչպէս գրած էինք ասկէց առաջ, հեռագրական եւ թղթատարական վարչութեան խորհրդականի աւագ քարտուղար է Ազգ. երեսփոխան Գարեգին էֆ. Տէմիրճիպաշեան, ընկերակցութեամբ Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցիին քարտուղի Վահապետեան Սրբազանի եւ Տ. Վահրամ քահանայի, կայսերազուն իշխաններէն Եուսուֆ Իզզէտտին եւ Մէֆիա էֆէնտիներուն դիմած էր, անոնց նպաստը խնդրելու Հայաստանի սովելոց համար։ Տէմիրճիպաշեան էֆ. իր ծանօթ պերճախօսութեամբ Հայաստանի նիւթական անհրաժեշտի կացութիւնը պարզած էր, եւ Նոցին Բարձրութիւնք կարեկցական խօսքերով խոստացած էին նը-պաստել Եուսուֆ Իզզէտտին իշխան տակէց առաջ ուրբ օսմ. ոսկի նպաստ ղրկած էր ուղղակի Գարեգին էֆ. Տէ-միրճիպաշեանի Երէկ, կիրակի, Մէֆիա էֆէնտիի ապարանքին Տնօրէններէն Զէքի պէյի եւ Ալիմնեան Մաքսուտ էֆէնտի Սկիւտարի Սուրբ Խաչի Թաղ. Խորհրդարանը գալով, Տէմիրճիպաշեան էֆէնտիի յանձնեցին երեսուն օսմ. ոսկի յանուն իշխանին, ի նպաստ Հայաստանի սովելոց։ Քարտուղար Վահապետեան իր օրհնութիւնները ձօնեց կայսերազուն իշխանին եւ իշխաններուն բարերութեան համար, եւ Տէմիրճիպաշեան էֆէնտի խնդրեց յիշեալ էֆէնտիներէն Ազգին շնորհակալութիւնը յայտնել Նոցին կայս. Բարձրութենց, իրենց այսքան բարեացակամ հոգածութեան համար։ Յիշեալ էֆէնտիները յարեցին թէ Մէֆիա իշխան պատրաստակամ է ամէն պարագայի մէջ իր բարերար ձեռքը կարկառելու Ազգին վերքերուն բուժմանը եւ բարերութեանը։ Թաղ. Խորհրդոյ բոլոր անդամները կրկին եւ կրկին իրենց շնորհակալութիւնը յայտնեցին։

Այսօր Տէմիրճիպաշեան էֆէնտի Ս. Պատրիարքաց Հօր կը յանձնէ այդ գումարը։

ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ Ցանձնաժողովին ուշադրութեան կը յանձնենք հետեւեալը.—Բաղէշի Մարզա գիւղակի Ուսթա Յակոբեան կը գրէ մզի թէ՝ Սիմոն Ճիւղեան, Ասորի, Եէնիչէհիր Օղլայ Տէրէ՝ Բիզա փաշա խան, ամէն օր 20-30 հոգի առնելով հետը Պասրիարքարան կը դիմէ եւ անոնց անունով Ազգին արդար վաստակը առնելով՝ սրճարաններուն մէջ կը խմէ շարունակ։ Կը բողոքենք այս մարդուն դէմ եւ կը յայտնենք թէ ա-նիկա իր անցեալով ալ վատահելի մարդ մը չէ, մ'ղբ է որ Ազգին փարան ա-ռանկներուն երթայ։

ՎԵՐԱԿԱՏՈՒԵԼԻ Տքթ. Գալուստ Վարդ[illegible] մէջ հաստատուած էր քաղաքական պաշտօնով, անցեալ երեքշաբթի օր դեկտ. 3 յանկարծամահ եղեր է, եւ յուղարկաւորութիւնը կատարուեր է երկրորդ օրը։ Պատուելին ամուսնացած էր Սկիվտայի կնոջ մը հետ, որմէ ունեցած զաւակները փայլուն գիրքեր գրաւած են Աւստրալիայ, Հնդկաստանի, Նօրինկէմի մէջ։ Հանգուցեալը, բնիկ Պոլսեցի, մօտաւոր ազգականն է Կիւլէսէրեան ընտանիքին, որուն կը յայտնենք մեր ցաւակցութիւնները։

ՀԱՄԵՆԱՑԻ Բարեսէր ազգայնոց կողմէ ի Նպաստ սովելոց հանգանակած 1500 ֆրանք (7125 ղրշ.) յանձնուեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր ձեռամբ Տիգրան էֆ. Թիւֆէնքճեանի։

ՀԱՑ-ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԷՆ.— Մայրաքաղաքիս կեսիկ-Փաշայի Բողոք. Ժողովրդական նորընտիր հովիւ Վեր. Դէորգ Տէմիրճեան Սեբաստիայէ կը հեռագրէ թէ դեկտ. 1)14 ին ճամբայ եւած է դէպի Պոլիս։

ՀԱՑ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ Ռամկավար Կուսակցութիւնը, որուն ծրագիրը հրատարակուեցաւ եւ որուն մէջ ձուլուած են Վերջնականապէս Վեր. Հէնչակեան, Արմենական եւ Միութենական կուսակցութիւնները, իր Կ. Պոլսոյ Կեդր. Ակումբին գրասենեակը հաստատած է Պահճէ գարու, Ճէլալ պէյ խան, թիւ 42։ Նախկին Վեր. Հնչակեան կուսակցութեան գրասենեակը, (Մաթիէօ խան, թիւ 25) ուղղուած նամակները պէտք է այսուհետեւ ուղղուին հետեւեալ հասցէին՝

Club Central du P. C. D. A.
Djèlal Bey Khan, No. 42, Constantinople

Ի ՆՊԱՍՏ ՍՈՎԵԼՈՑ Պանտրմայի ազգայնոց մէջ կատարուած հանգանակութեան ցանկը, նախաձեռնութեամբ Առաջ. Տ. Կարապետ Ծ. Վ. Մաղբմնանի. Տեսուչ՝ Աւետիս Կէլիպօլեան, Թագւոր Ուրբաթեան, Գրիգոր Հոտոմիկեան, Ս. Բաղտճեան, Ս. Աբրահամեան 216ական դրշ. Գրիգոր Զիլինկիրեան, Գրիգոր Արգաբեան, Մկրտիչ Տոնտիկեան, Գէորգ Գալեան, Յովհաննէս Թէրլէմէզեան, Արմենակ Մսրեան, Յարութիւն Մագրզ, Գրիգոր Ս. Տէր-Անտոնեան, Մարգար Ս. Քիւրտեան, Գէորգ Ճէլճեան, Տիգրան Ուզունեան, Տիկին Վերգինէ Ց. Մսրեան, Յովհաննէս Բալրզեանեան, Կարապետ Պասմաճեան, Յովհաննէս Լուսինթաղեան, Մկրտիչ Սահակեան 108ական դրշ., Նշան Գաղրաճեան, Մինաս Թ. Կիրակոսեան, Տօքթ. Դաբրիել Ազարեան, Սիմոն Մնպաշեան, Գէորգեան Ս. Սարմաղեան, Յարութիւն Ո. Հաւկիրեան, Գէորգ Գէորգեան, Յարութիւն Դանիէլեան, Երուանդ Ինճէեան, Թագւոր Կէլիպօլեան, Տաքէս Ց. Բէթրոսեան, Մ. Պօղոս Թէրլէմէզեան, Կարապետ Ֆրէնկեան, Գրիգոր Ինկիլիկեան, Գրիգոր Թէրլէմէզեան, Տիգրան Գալայեան, Մ. Մարտիրոս Մարտիրոսեան, Նշան Արամեան, Յարութիւն Գոթոնեան եւ ընկ., Նիկողոս Փանոսեան, Բենիամին Մէրտինեան եւ Միհրան Պապլաճեան 54ական դրուշ։

ՍՏԱՑՈՂՆԵՐ Բաղու հրատարակուող «Յուշարար» պատկերազարդ երկշաբաթաթերթին Ծրգ թիւը և անոր յաւելուած «Նորպատկերը» կատակերգութիւնը։ Թերթին մէջ ծանուցումէն կ'երեւէր որ Բաղուի մէջ կազմուած է յօբելեանական մասնախումբ մը դիւցազն Վրոյրի 25 ամեայ բեմական գործունէութիւնը տօնելու համար ներկայ Դեկտեմբերի 20ին։ «Յուշարարի»այս թիւը կը պարունակէ պատկերը Տիկին Սիլանոյշի, որու բեմական գործունէութեան 35 ամեայ յօբելեանն ալ պիտի տօնուի այս Դեկտեմբերի վերջը։

ԹԻՖԼԻՍԻ մէջ «Միաք» անուն օրաթերթի մը հրատարակելու արտօնութիւն ստացաւ Գ. Արշակ Եսիգաբեան։

ԸՆՏԱՆԵՒՔԻ տէր պարկեշտ եւ գործունեայ երիտասարդ մը՝ որ ամենայն ոգեւորութեամբ ամենազգաստ զոնէրէն մին եղած է, վաճառատան մէջ կամ յանձնախումբի քով ո եւ է գործ մը կը խնդրէ յանուն մարդասիրութեան։ լաւագոյն երաշխաւորութիւնք։ Դիմել Պոլիս Գամոնտօ խան թիւ 16։

ԱՐՏԱԳԱՂԹԻ ՑՍԻԵՐԻՑ

Տրապիզոն, 11 Նոյեմբեր

«Ամէն տեղ հայը փնտռում է ապաստան Բացի այն երկրից, որ կոչւում է Հայաստան»։

Հեծում էր տառկոհայը հին ռէժիմի կօշմարի տակ եւ այլասերւում. Նա դուրս էր փախչում սեւ երկնքի տակից, թշւառութեան հրդեհի միջից եւ կառավարութիւնը պինդ-պինդ էր փակում թիւրքիոյ բոլոր դռները հէնց իր ծննդավայրին մէջ, իր օրօրանին մէջ խեղդելու ապաւելու թիւրքահայի բոլոր կենսունակ ուժերը . . . ։

Ազատ է այժմ այդ երկիրը։— Նրա խոր անկիւններից իակ լսւում են ամէն օր աղմկալի ցոյցերի, ազատութեան օվացիաների գոռում գոչումները, «հաշտութիւն, մուսալմա»։ . . .

Ի՞նչ փոյթ, որ Տաճկաստանը իբր թէ ազատագրւել է քաղաքական կաշկանդող պայմաններից, կայ դեռ մեծ գերութիւնը, մեծ չարիքը, ահաւոր ու հրէշային չափերով նստած ամենից աւելի մեր ժողովրդի, մեր խեղճ ու կրակ գիւղացի ժողովրդի գլխին։

Սահմանադրական թիւրքիայում հայ գիւղացիութիւնը հաց չուտի. քաղցած տատմոքի առջեւ ի՞նչ փոյթ, որ կայ ազատութեան անուանը։

Ազատութիւն է. երթեւեկութիւնը ազատ է եւ դուռդ ու գուռդ մեր քայքայած գիւղացիութիւնը դիմում է երկրից դուրս. արտագաղթ հին ռէժիմի օ[illegible] [illegible] Օսմ[illegible] բացի զայրոյթը եւ բողոքի ձայները խեղդելու նպատակաւ՝ թուրք Շօվէնիզմը կոչմանէ տեղի ունեցած անտեսելի բռնաբարութիւնը, աւելորդ է ասել թէ բուռն զայրոյթ պատճառած է հայ հասարակութեան։

Եթէ, Շեֆիգ էլ Մուէյիսի եւ Եուսուֆ Շեֆիվանի նման ոճրագործներ չա՛տ իրաւամբ կը մերժուին ու կ'արտաքսուին Խորհրդարանէն, ի՞նչ ծիծաղելի եւ հակասական է այն ընթացքը ազգայնամոլ թուրք երեսփոխանութեան՝ որոնք վանդ կը կանգնին միւնոյն ոճիրներով ամբաստանեալ Մուսթաֆայի որ, բռնակալութեան ջերմանդ ու անձնուէր մէկ երկրպագուն, անմեղ Հայերու արիւնովը շաղախուած իր ոճրագործի անունովը, կը յանդգնի աթոռ ունենալ Ազատութեան տաճարին մէջ։ Մինչ իսկզբան երեսփոխաններու որոտացող կուսակցական ու ազգայնամոլական այս ընթացքը ուղղակի նուիրագործումը չէ՞ հայկական ջարդերուն՝ եւ միւնոյն ժամանակ քաջալերը մը անոնց՝ որոնք տակաւին նոյն անիծեալ ոգւով ու նպատակաւ տոգորուած են ապագայ չարամտութենց մշտապատրաստ։

Եւ հարկ է ուշադրութիւն ընել որ, Օսմ. Խորհրդարանը իր նախաբայլերուն մէջ է որ ա՛նդգսն վարուցաց կերպով ստնակոխ ելնէ Հայուն արդար մէկ իրաւունքը։ Տեղը չէ՞ ըսել «Ո՛վ Արդարութիւն, ա՜ء ինչ անարդարութիւններ կը գործուին քու անունովդ։»

Հա՞րկ է ուրեմն որ Հայ երեսփոխանները միանամուռ եւ գրաւորապէս պահանջեն դիւանէն՝ Մուսթաֆայի մասին խիստ եւ անաչառ քննութիւն մը կատարելու անդառնալի պայմանը, իսկ այս վերջին փորձն ալ մերժուելու. պարզապէս, միակ բան մը կը մնայ ընել Հայ երեսփոխանութեան — բողոքելով հրաժարիլ եւ առնել քաշել ա՛յն Խորհրդարանէն, որ անունով ՕՍՄԱՆԵԱՆ իսկ իրականին մէջ՝ միայն ՕՍՄԱՆՑԻ ԻՍԼԱՄՆԵՐՈՒ շահերը եւ իրաւունքները պաշպանելու նպատակաւ կազմուած ժողով մը է եղեր։

ԴՐԻԳՈՐ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

Ռեբա, 13 Դեկտ. 1908

ԹԱՏՐՈՆ ԳԱՂԹԱԿԱՆ
ԱԲԵԼԵԱՆ-ԱՐՄԷՆԵԱՆ ԽՈՒՄԲ

Այս գիշեր՝ ի պատիւ խումբին տաղանդաւոր եւ շնորհալի դերասանուհիին Տիկին Արմենեանի, շքեղ ներկայացում մը պիտի տրուի, որուն պիտի մասնակցին խումբին բոլոր դերասանները։ Նաեւ պիտի տրուի Շերվանզատէի նշանաւոր «ԵՐԻՏԻՆԷ»ն, 3 արար, ուրկէ եւաք թէօսար որ Գանվիլի «ՀԱՄԲՈՅՐ»ը, Ֆլէրիք քսէտէին 1 արար։ Ամէն անոնք որ «ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ»ին վրայ հիացան պիտի փութան այս գեղեցիկ գանուիլ նոյն հեղինակին մէկ սիրուած գործին ներկայացումին, որուն մէջ լաւագոյն դերը ունի Տիկ. Արմենեան։

ՕՍՄ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ Զ. ՆԻՍՏԸ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՀՄԷՏ ՐԻԶԱ ՊԷՅԻ ՄԵԾ ՃԱՌԸ

ԻՆՉ ՀՐԱՒԷՐ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԸ ՊԱՏՇԱԽԱՆ-ՈՒՂԵՐՁԸ

Մանուցուածին պէս, սովորականէն կանուխ սկսաւ չաթաթ օրուան նիստը։ Նախագահ Ահմէտ Ռիզա պէյի պաշտօնը հաստատուած ըլլալով Սուլթանէն՝ ան պիտի նախագահէր։ Հետաքրքիր էր ամէն մարդ թէ ի՞նչ պիտի ըլլար նախագահին բացման ճառը, թէ ի՞նչ պիտի ըլլար անոր քաղաքական յայտարարութիւնը եւ ծանուցուած նպատակը, որ միւնոյն ժամանակ նպատակն ու տեսակէտը պիտի ըլլար թուրք քոմիթէին որուն պետն ու մարմնացումն է Ռիզա պէյ։ Թուրք քոմիթէին անդամները ուրախ էին որ իրենց պետը՝ կ'ըլլար նաեւ պետը ժողովրդական ներկայացուցչութեան, սակայն իրենց գաղափարներուն եւ ազդեցութիւնի մէկ յաղթանակն էր զոր կրնային հանել՝ ոչ ազգայնամոլ լուսամիտ երեսփոխաններու դէմ, որոնց թիւը գէթ քանի մը չատ քիչ կ'երեւի թուրք Խորհրդարանին մէջ։

Ժամը 6 ու կէսին զանգակը սկսաւ զարնուիլ՝ սրահ հրաւիրելով ժողովականները։ Հինգ վայրկեանէն ամէն ե-բեսփոխան իր տեղն էր։

Նախագահ Նաքի պէյ.—Ժողովը բացուած է։ Ս. եւ Բ. նախագահական ընտրութեան համար ընտրուած երեքական անձնաւորութիւնները Սուլթանին մատուցուած ըլլալով, վաւերացուած են Ահմէտ Ռիզա պէյ եւ Թալէաթ պէյ։ Հիմա պիտի կարդացուի Ռիզա պէյի հասցառութեան Իրատէն։

Բուռն ծափահարութիւններ ողջունեցին այս յայտարարութիւնը որմէ հետք կարդացուեցաւ Մեծ-Նպարքոսական այն գիրը որով կը ծանուցուէր թէ կայսրը հաստատած է Ռիզա պէյի պաշտօնը եւ այդ առթիւ հարկ եղած ձեւակերպութիւնները կատարուած են։

Այս ընթերցումը աւարտեցաւ ծափերով։ Ռիզա պէյ կեցած էր առժամայ նախագահին քով։ Ժողովը իր շնորհակալութիւնը յայտնեց առժամայ նախագահին, որ խօսքը ուղղելով նոր նախագահին, յարեց.

—Ամբողջ օսմանեան ազգին ընդհանրապէս, եւ երեսփոխանական յարգելի ժողովին մասնաւորապէս ունեցած յարգանքը հանդէպ Ռիզա պէյի, անուրանալի է։ Ցարդ, Ռիզա պէյին մատուցած ծառայութիւնն ալ իր ազգին, յայտնի [illegible] ներ կ'ապատնէր։ Սատուած իրենյաջողութիւն շնորհէ։

Եւ ծերունի նախագահը, ծափահարութիւններու մէջ, ձեռք ձեռքի համբուրուեցաւ Ռիզա պէյի հետ, որ անցաւ նախագահութեան աթոռը, ուրկէց կարդաց հետեւեալ բանախօսութիւնը։

«Ցարգելի պաշտօնակիցներ,

«Քանի տարի առաջ երբ Միւսուվէտիկեաբի նահանգին կրթական տեսուչի պաշտօնս թողով, սկսայ Բարիզի մէջ պաշտպանել մեր ազգային հիմնական իրաւունքները, վստահ էի թէ հայրենիքս օր մը հարկաւ ազատ եւ երջանիկ պիտի ըլլար։ Միշտ աշխատեցայ ամուր հաւատքով մը և սրտի մեծ վստահութիւնով մը Սակայն պանդխտութեան մէջ տարբերութեամբ ու կարօտութեամբ անցած կեանքս տեւական չէ եղեր, կը կարծէի թէ այս ազատութիւնն ու երջանկութիւնը եւ չպիտի տեսնէի։ Ընկերներուս ջանքերուն ու առաքինութիւններուն, Վեհ. Սուլթանին խելացի հոմանութեան եւ տագնապալի չրջանին իբր արդիւնք, այսօր կը տեսնեմ գործադրութիւնը Սահմանադրութեան, զոր քանի տարիէ ի վեր կը պաշտպանէի։ Այսօր հպարտ կը զգամ ինքզինքս, որ Օսմ. ազգին փոխանորդներուն եւ վնասատին կողմէ արժանի կը դատւիմ աշխարհի ամէնէն թանկագին, ամէնէն փառաւոր նկատած մէկ մրցանակիս։ Այս մեծ շնորհը, զիս մի՛ միայն զոհ ու շնորհակալ չկացուցաներ, այլ կը պարտաւորեցնէ նաեւ զիս շատ մը կարեւոր պարտականութիւններու։ Այս պարտականութիւններէն գլխաւորն է աշխատիլ որ ձեր ինծի յանձնած ծառայութիւնը անկողմնակալ կերպով կատարեմ։ Երեսփոխանները, ժողովին ամբասանման, վստահութեան պանդանման եւ խորհրդակցութիւնները վարելու պէս նախագահութեան վերաբերեալ պարտականութիւնները առաջնորդ մը կ'որոշէ մեր ձեռքը գտնուած ներքին կանոնագիրքը։ Սակայն, այս պարտականութիւնը կատարելու գործին մէջ, իմ յենակետս ոչ թէ գործադրութիւնէն արդիւնք մը ձեռք չբերուած կանոնագիրն է, այլ աւելի ձեր ազգային փափկանկատութիւնն ու արժանապատուութիւնը եւ ինծի հանդէպ ձեր հանակցութիւնն ու վստահութիւնն է։ Այս բարեկարգութենէն գոյացած օգուտը ընդհանուրին պատկանելուն համար, մինչեւ որ գործերը իրենց բնական ընթացքը գտնեն, կը խնդրեմ եւ կը հաւատամ որ այս մասին օգնութիւն ու դիւրութիւն ընծայէք նախագահին։

«Մեծաւոր է ձեզի թէ, եւրոպական խորհրդարաններու մէջ ինչպէս աջակողմեանները ու ձախակողմեանները կան, կան նաեւ միւսներ կառավարութեան դէմ առաջնորդող կուսակցութիւններ, կառավարութիւնը՝ քննադատութիւններով վարելու պէս նախագահութեան պարտականագրական կառավարութեան արժէքն ու յարգը սահմանն ալ կը բարձրանայ։

«Ժամանակին օժանդակութիւնը՝ բարեկարգութենց մէջ՝ խիստ մեծ է։ Ցառաջդիմութեան ճամբուն վրայ առանց ամաչելու եթէ ալ արագ չկարենայ առաջդիմելը յանցանք նկատողներ եւ վարչական այս փոփոխութենէն հայրենիքին մեծ օգուտ մը չըլլալը կարծողներ եթէ կան, անոնց պէտք է յանձնարարենք միայն տիպար ու իրաւամիտ ակնարկով մը նայիլ երկրին Յուլիս 10էն առաջի եւ արդի վիճակին միջեւ։ Եղած տարբերութեան Մեզի ինկած պարտականութիւններէն մէկն է, նախ եւ առաջ սեբուեթեան հասոյթներն ու ծախքերը քննելով գալ տարուան եւմտացոյցը պատրաստել, Մարտէն առաջ։ Մեր երկրորդ պարտքն է մեր ազգային իշխանութեան ամբասնդման անկեղծօրէն աշխատիլ եւ մեր ազգային իրաւանց ու շահերուն պաշտպանութեան պաշտօնը ունեցող կառավարութեան գործադիր ուժը աւելցնելու ծառայել։ Ասոնկ փոխանցման չրջանի մը ատեն գործը տեսնել եւ ուրուած վարչութեան մը կանոնաւորութիւն տալ դիւրին չէ։ Նաեւ մը ներքին ու արտաքին մտահոգութիւնց մէջ ձգնող կառավարութիւնը, մանաւանդ կառավարութիւն մը որ երեսփոխանութեան վստահութիւնը չունի պիտի ըլլայ, գժուարութենց մէջ ձգելը՝ ազգասիրութիւն համարձակ չէ։ Պատմական չրջանին կարեւորութիւնն ու փափկութիւնը պէտք է գնահատել եւ ձեռք բերուած յաջողութեան վրայ պէտք չէ յոխորտալ։ Ո՛չչափ երջանկութիւններ ինքնամոռացութեան հետեւանքով զրժբաղդութեան փոխուած են։ Զարը կը քնանայ, սակայն իրաւունքի ու արդարութեան թշնամին երբեք չի քնանար։ Թշնամիին դէմ վհանձնութեամբ փոխարինենք, սակայն միշտ արթուն ու պինուած գտնուինք։

«Մենք այս ազատութիւնը ձեռք բերինք մանաւանդ հայրենիքին բարգաւաճման ու յառաջդիմութեան ազատօրէն կարենալ աշխատելու համար։ Քաղաքակրթութեան ու բարեկարգութեան միջոց եղող այս ազատութենէն տեղի չի տանք որ կարդ մը վրէժխնդիրներ, չարքեր՝ իբր խռովութեանց եւ բռնամտման գործիք մը օգտուին։

«Երեսփ. ժողովին կազմութիւնը՝ սահմանադրական օրէնքին մասամբ գրծադրութիւնը ըսել է։ Մարդ հայրենիքին կարնայ ծառայելու համար ինչպէս որ իր անձը վստանդէն պահպանելու պարտաւոր է, այնպէս ալ, մենք, այս ժողովրդական ժողովը և զայն ծնող սահմանադրութիւնը ա՛յդ սասլման պաշտպանելու պարտաւոր ըլլանք։ Անցեալէն օրինակ առնելով՝ զգուշանանք ուրիշ երկիրներու մէջ ազգային իշխանութեան դադարման պատճառ եղող սխալներէն։ Բարի տարակը, ամբողջութիւնը եւ յարատեւութիւնը ամէն գործի մէջ կ'ապահովեն յաջողութիւնը։»

Այս ճառը բուռն եւ երկարատեւ ծափերով ողջունեցաւ։

Ահմէտ Ռիզա պէյ իր ճառը աւարտելէն ետք լսաւ որ հարկ է ըստ կանոնի կարդալ ներկայ անդամներուն անունները։ Բարտուղար Աբիվ Հիքմէթ պէյ բոլոր անդամներուն անունը կարդաց։

Նախագահը.—Պէտք է որ շնորհակալութիւն յայտնենք առժամայ նախագահ Նաքի պէյի, որ ո՛չ միայն տարիքով մեր ամէնէն մեծն է, այլ եւ իր առաքինութեամբն ու հայրենասիրութեամբը մեր երեց եղբայրն է։ Երեսփոխանութենս միջեւ առաջու ամէնէն կանուխ խորհրդարան եկողը եւ ամէնէն ուշ ելողը տեսայ որ ան եղաւ։ Ամէնէն ծանր գործերն ալ իրեն սատանձնեց եւ հսկեց մեր ժողովին կանոնաւորութեան։ Ձեր կողմէն ալ շնորհակալութիւն կը յայտնեմ Մնայուն քարտուղարները տակաւին անուանուած չըլլալով, առժամայ քարտուղարներու նկատմամբ իմ զգացումներս մասին բան մը չեմ կըրնար ըսել։ Երկրորդ փաստաւոր պարտականութիւնս՝ գեր-նախագահութեան կոչուած մեր եղբօր Թալէաթ պէյի ընտրութեան կայսեր կողմէ վաւերացուած ըլլալու լուրն ստանել է։

Այս կարգացուեցաւ այդ մասին Նպարքոսական պաշտօնատունէն հաղորդուած թէղեգրէն։

Նախագահը.— Այսօր ներքին կանոնագրին 11րդ յօդուածին համաձայն պիտի զբաղինք քարտուղարներու եւ վարչական պաշտօնեաներու, ինչպէս նաեւ երրորդ գեր-նախագահի ընտրութեամբ։ Փոխ—նախագահութեան համար երեք ընտրելիներու ընտրութենէն հետք չորս քարտուղար եւ երեք վարչական պաշտօնեաներ պիտի ընտրուին։ Գահանդիսին պատասխանն ալ մասնաճիւղերու յանձնուած է։ Երբ մասնաճիւղերու մէջ կարգացուելիք հոքը բարեփոխմանց համար եթէ դարձեալ սրբագրիչ մասնախումբին յանձնուի, երկար բարակ վիճաբանութիւններ չեն ըլլար։ Այժմ Գ. գեր-նախագահի փոխանորդին ընտրութիւնը կայ։ Ասոր համար թուղթերը գաղտնագրէ պէտք է որ գրուին։

Երեսփոխան մը.— Դեր-նախագահի ընտրութեան պիտի մասնակցի՞մ թէ ոչ։

Նախ.— Ո՛չ։

Լիմնոսի երեսփոխանը.— Ե՛ս, ա՛ء նախագահ։

Ուրիշ մը.— Նոր եկած է։

Ուրիշ մը.— Եթէ մազպաթանները եկած են, կրնայ մասնակցիլ։

Բօզմիտի էֆ.—Եթէ տարակութիւնը չըլլան, կրնայ մասնակցիլ։

Նախ.—Մազպաթան եկած է, ձեռք

է, թէեւ տակաւին յանձնաժողովին չյանձնուեցաւ, բայց յարմար է որ մասնակցիք ընտրութեան։

Թաքուստաղներուը բարապաններու հետ սկսան քուէներուն մէջ ժողվել։

Յետոյ կանչուեցան քուէհամարի հսկողութեան համար նախապէս նշանակուած հինգ անձերը, որոնք նախապահին քով եկան, սկսան քուէներուն մէջ ժողվուիլը քննել եւ քուէները դասակարգել։ Ժամ 8.15ին նախագահը կարդաց հետեւեալ արդիւնքը.—

Արիզոնի փաշա՝ 122, Նէշիպ Տրակա պէյ 120, Բաւէի իւլ Խալիսի էֆ. 97, Իսմայիլ Քէմալ պէյ 24, Մուսթաֆա Ասիմ էֆ. 24, Լուրֆի պէյ 18, Շէֆիկ պէյ 17, Նաֆի փաշա 16, Եպուզղլու Թէվֆիկ պէյ 13, Յակոբ էֆ. Պապիկեան 8, Սիւլէյման էֆ. 7, Մէրլի փաշա 6, Ապատուլան էֆ. 6, Ահմէտ Մաճիր էֆ. 5, Բիքա փաշա 5, Ռաֆիա պէյ 5, Օսման էֆ. 4, Հաճի Զիա էֆ. 3, Հոճա Ասիմ էֆ. 3, Իսմայիլ պէյ 3, Ֆէէզիա էֆ. 3, Ապատուլան Մաճիր էֆ. 3, Խայրի պէյ 2, Իսմայիլ փաշա 2։

Մէյմէկ քուէ չանցան Բօզմիսի, Դարօլիսի, Եօշ, Արթան, Սիթէֆան, Մէհմէտ, Էտիպ, Ապատուլան Խայրի էֆ.-ները, ինչպէս նաեւ Եուսուֆ Բէյմաս, Միհռանթ, Իսմայիլ Հագգը եւ Ահմէտ պէյերը։

Նախագահը ըսաւ թէ երբորդ ընտրելիի ընտրութեան համար կրկին քուէարկութիւն պիտի կատարուի, քանի որ Բուէի իւլ Խալիսի էֆ. 97 քուէ չահած է, մինչ ձայներու մեծամասնութիւն գոյանալու համար 109 ձայն պէտք է։

Արիֆ պէյ առաջարկեց որ ամէնէն աւելի քուէ չահած անձերու անունները տրուին, օրպէս զի անոնց միջեւ ընտրութիւն կատարուի։

Բօզմիսի էֆ.—Սարկիսիք կէս մը կայ։ Իսմայիլ Բէյմալ պէյ երէկի ընտրութեանց առեն Բ. նախագահի իբր ընտրելի վաւերացման ներկայացուած էր։ Եթէ ըստ կանոնի բոլոր ընտրութիւնները աւարտէլ եւ վաւերացման ղրկուած ըլլային, առանցմէ Իսմայիլ պէյի անունն ալ եթէ անոնց մէջ գըտնուած ըլլար, բնականաբար այսօր այլ եւս երբորդ նախագահի ընտրութիւն կատարած առնէին, Ա. քուէ չահողները չպիտի կարենային ընտրել, եւ այս կերպով Իսմայիլ Բէյմալ պէյի քուէ չպիտի տրուէր։ Բայց Իսմայիլ Բէյմալ պէյ այսօր ընտրելի է։ Հեռւագրաւոր կը կարծեմ թէ այսօր պէտք չէ քուէ տալ անոր, եւ ինքն ալ ընտրելի չի կրնար ըլլալ։

Նախ.- Ամէն ոք ազատ է իր քուէին համար։ Ուզածը կրնայ ընտրել Իսմայիլ Բէյմալ պէյի ալ կրնայ քուէ տալ։

Եուսուֆ Բէյմալ պէյ ալ ըսաւ թէ ամէն ոք կրնայ իր ուզած անձին քուէ տալ (Հաւանութեան աղաղակներ)։

Այդ պահուն Անդէա Բիզա պէյ պոմ մը նախագահութեան ամբոր Բ. դերնախագահ Թալէաղ պէյի յանձնեց եւ ինք ժողովարանէն դուրս ելաւ։ Թալէաղ պէյ երբ նախագահի աթոռին վրայ նստաւ, ջերմ ծափահարութիւններ եղան։

Նէսիմ Մալլիան էֆ.-Պէտք է ընտրութեանց մէջ քուէ չտողնելէն վեց հոգի գրել եւ երկրորդ ընտրութեան մէջ ալ 3 հոգի գրել։

Դերնախ.— Այո՛, երկրորդ ընտրութիւն ըլլալուն համար կանոնագրին հաճայնս, եթէ անուն պիտի գրուի, եւ եթէ դարձեալ մեծամասնութիւն չգոյանայ, այն ատեն վեց անուն կը գրուի։

Բօզմիսի էֆ.— Ասոր նման եղած է։ Երէկուան ընտրութեանց երկրին ընտրելիք երեք անձերէն երկուքը բացարձակ մեծամասնութիւն չահեցան։ Այժմ մեր նպատակն է մէկ անձ ընտրել։ Այդ պարագային ո՛չ թէ երեք, այլ մէկ անձի անուն պիտի գրուի։ Կանոնագիրն ալ այսպէս կը արամագրէ։

Քիչ մը վիճաբանութիւններէ եւք որոշուեցաւ փոխանակ երկուքի, մէկ հոգիի քուէ տալ, կրկին անգամ քուէաքննութիւն չկատարուելու համար։

Բուէախոյզները դարձեալ, քուէները հաւաքուելէ ետք, քուէները բացին, եւ Բուէի իւլ Խալիսի պէյ 109 քուէով երբորդ նախագահի համար ձայներու մեծամասնութիւն չահեցաւ։ Միւս քուէ չահողներուն մէջ կան Իսմայիլ Բէյմալ պէյ՝ 31 քուէ, Մուսթաֆա Ասիմ էֆ.՝ 17, Նաֆի փաշա՝ 17, եւն.։ Մէկ քուէ չահողներուն մէջեւ կայ նաեւ Յակոբ էֆ. Պապիկեան։

Յետոյ քարտուղարներու ընտրութեան ձեռնարկուեցաւ։ Առարկող եղաւ թէ բոլոր ներկայները չեն ճանչցուած։ Նախագահը ըսաւ թէ քանի որ մէն մի ճիւղի անդամները կը ճանչնան իրենց ճիւղին անդամները, հետեւաբար կրնան անոնց քուէ տալ։ Քարտուղար ընտրուեցաւ Միքիխա պէյ (Էնկիւրի) 129 քուէով, Ալի Միւնիֆ պէյ (Ամասիա) 133, Ապտիւլ Ազիզ Մէճիտ էֆ. (Գաւառի) 112, Նէսիմ Մազլիան էֆ. (Իզմիր) 110 քուէ։

Իսկ վարչական պաշտօնեաներու ընտրութիւնը նախագահութեան ձգուեցաւ, քանի որ կանոնագրին մէջ քուէարկութեամբ կատարելու տրամադրութիւն մը չկար։

Կէս ժամուան դադարէ մը եւք վիճաբանութիւններու վերսկսան։ Օրակարգին մէջն էր դատաւորին տրուելիք պատասխանը։ Դերնախագահ Թալէաղ պէյ ըսաւ թէ յարմար է որ այդ պատասխանին պատճէնը նախ ճիւղերու մէջ քննուի, եւ եթէ նոյն օր չաւարտին՝ քննութիւնները, այսօր դարձեալ քննութիւն կատարուի։ Նիստախտանէրէն ոմանք պահանջեցին որ անմիջապէս վիճաբանութիւն կատարուի այդ պատասխանին մասին, ուրիշներ ուզեցին որ յետաձգուի ուրիշ օրուան, քանի որ երկաթ պիտիեւեն վիճաբանութիւններու։ Ոմանք կ'ըսէին թէ ըստ կանոնի 5 օրէն պիտի պատրաստուէր պատասխանը, բայց ըսողներ ալ կային թէ ուրիշ խորհրդարաններու մէջ կային թէ 15 օր կը տեւէ եւ պատրաստուած չէլլար։ Բօզմիսի էֆ. առաջարկեց որ ժողովին խորհրդակցութիւնները ասկէ վերջ պաշտօնաթերթին միջոցաւ ծանուցուին օր մը առաջ։ Այս առաջարկը հաւանութիւն գտաւ։ Նաեւ, ոմանք կ'առարկէին թէ մասնախումբին պատրաստած դատաւորին պատասխանին պատճէնը ամէնուն ձեռքը անցած չէ։ Այդ պատճառաւ նախ պէտք է որ կարդան զայն։ Ի վերջոյ որոշուեցաւ դատաւորի պատասխանին վիճաբանութիւնը այսօրուան թողուլ։ Ցաւալի պէյ առաջարկեց որ օտարերկրացիներու նորհաւատական հեռագիրներու պատասխան տրուի։

Երեսփոխանական ժողովոյ այսօրուան նիստին օրակարգն է.—ժամը 5—7)։ մասնաճիւղերը պիտի գաղղին, 7,5ին ընդ. նիստը պիտի գումարուի, եւ գատաւորին պատասխանը պիտի քննուի։ Մնացած ընտրական մարզպետութիւնները պիտի քննուին, եւ շնորհաւորական հեռագիրներ պիտի կարդացուին։ Իսկ երէկ միայն մասնաճիւղերը զբաղեցան։

Անգլ. եւ ֆրանս. դեսպանները շաբաթ օր Խորհրդարան գացին և Մեթակոյտի և Երեսփ.Ժողովոյ նախագահները շնորհաւորեցին եւ յետոյ Ժողովի վիճաբանութեանց հերկայ գտնուեցան։

Մեթակոյտը դատաւորի պատասխանը մատոյց կայսրը։

ՊԱՏԱՐԱԳ

ԴԱՀՃԱՆԱՐԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻՆ

Վեհափառ Տէ՛ր,

Օսմ. պատմութեան յարթանակներու չընդունելուն յաջորդող կացութեան չընդունելու, երբ մէկ կողմէ երեւան եկած արտաքին աղէտները, միւս կողմէ ասկէ առաջի զօրաւոր քանդիչ հետեւանք մը ունեցող ներքին գեղծումները Օսմ. բոլոր տարրերուն դժգոհութիւն պատճառած էին, Ձեր Կայս. Ծնողը Կիւլհանէի Կայս. խաթիթով կարգ մը կարիւոր սկզբունքներ գրած էր ամենայն իրաւունց ապահովութեան եւ այլեւայլ տարրերու միջեւ հաւասարութեան հաստատման վերաբերմամբ։

Այս կերպով Օսմ. պետութիւնը դարուն պահանջմանց համաձայն նոր կանոնքի մը արժանի դարձուցած էր։ Բայց պէտք էր մարդկային իրաւունքներն աւելի զօրաւոր եւ հաստատուն, եւ աւելի ընդարձակ եղանակով ապահովել եւ ամրապնդել, եւ ասոր համար ալ կառավարութեան հին ձեւը փոխոխելով, հարկ էր ազգիններկայացուցչութեան սկզբունքին վրայ հիմնեալ սահմանադրական վարչութիւնը ընդունիլ։ Այսպէս Ձեր Կայս. գահակալութեան միջոցին այս պէտքին համամտելով, համաձայն այն առնուազն ընդհանուր փափաքին արտայայտութիւնն եղող ազգին մեծամեծներու բաղձանքին, Սահմանադրութիւնը հռչակեցիք եւ Երեսփ. Ժողովոյ գումարումը հրամայեցիք։ Ազգին կառավարութեան գործերուն համար խորհրդակցութեան եւ սահմանադրութեան եղանակը սկզբնական ըլլալով, այս սահմանադրական ձեւին հակառակ եղող բռնապետական կառավարութիւնը՝ իրաւունքին եւ արդարութեան առժամապէս տիրապետած էր։ Ազգին այն առնուազն ընդունակութիւնը եւ Սահմանադրութեան այդ բնդունակութեան համաձայն եղանակով պատրաստուած ըլլալը Ձերդ Վեհափառութեան ծանօթ, ինչպէս նաեւ կայս. Խաթիթի մէջ ալ բացատրուած ըլլալով հանդերձ, կառավարական կարգ մը պաշտօնատարներ՝ կառավարութեան ենթարկուած ծանօթ դժուարութիւններուն վրայ անոգին ազգի մը վիճակը տարօրինակ հակասութեան մը գտնելով, սահմանադրութեան որոշած ձեւերէն ո՛չ մէկուն համապատասխանելու պայմանաւ Երեսփ. Ժողովը ցուցուցաւ։ Այդ ծանօթ դժուարութիւնները հանելով ձեր Վեհափառութիւնը խաբողները՝ չբաւականանալով ազգին ազատութեան եւ երջանկութեան միջոցը եղող սահմանադրութեան տրամադրութիւններու վրայ ոտնձգութիւն գործելով, յանդգնեցան ժողովրդեան անընդունակութիւնը պատրուակ բռնել եւ խնդրել որ սահմանադրութիւնը յետաձգուի, եւ մինչեւ իսկ ազգին ըմբռնումը առ ոչինչ զրելու։ Բայց, հակառակ իրենց վատաբարոյ ջանքերուն՝ երկրին մէջ կրթութեան տարածման պաշտօնը ունեցողներէ ոմանց միաքը փոփոխելու եւ աչքը կուրացնելու մասին, գոհութիւն Աստուծոյ, Ազգը ճիշդ ատենին ըմբռնեց թէ եղած այդ փճացնող կարգադրութիւնը վիթխարի քայքայումի մը պատճառ պիտի ըլլայ, եւ ցորչափ կառարելապէս օգուտ չքաղուի քաղաքական եւ քաղաքակրթական իրաւունքներէն, կարելի չպիտի ըլլայ քաղաքականութեան եւ քաղաքակրթութեան բեմին վրայ դիրք մը ապահովել, եւ ընդհանուրին քաղձանքները Ձերդ Վեհափառութեան յայտնուած էին։ Դարձեալ գոհութիւն Աստուծոյ որ այս անգամ, Ձերդ Վեհափառութիւնը կատարեալ հասկացողութիւն ունեցաւ մեծութեանը ա՛յն վանդին՝ որ միայն կառավարութեան պետերուն եւ սահմանադրութեան աչքին չէր երեւար, ինչպէս նաեւ այն իրողութեան թէ ընդհանուրին բաղձանց գոհացում տրուելով պետութիւնն ու երկիրը ներքին ու արտաքին մեծ երջանկութեան պիտի տիրանայ։ Եւ այսպէս, չնայելով հակառակ կարծիք յայտնողներուն, եւ սկզբամբ գոյութիւն ունեցող սահմանադրութեան տրամադրութեանց համաձայն հրամայեցիք որ վերըսին ընտրութիւններ կատարուելով Երեսփ. Ժողովը գումարուի։ Ասոր համար աղքը չնորհակալութիւն կը յայտնէ Ձերդ Վեհափառութենէն։

Ազգին զգացմանց՝ Ձերդ Վեհափառութեան սրտին մէջ արձագանգ գտնելը Օսմ. պետութիւնը առյդ քայքայումէ մը ազատելով, երջանկութեան եւ յառաջդիմութեան չուղին մէջ դրաւ։ Եթէ անցեալին մէջ ալ Ձեր Վեհափառութեան վստահութիւնը հոգեւոր ղեկավարներու իրաբէութեանց զոհուած չըլլար, այժմ 30 տարուան մէջ այն հայրենիքին այլ եւ այլ կողմերը աւերակներու տեղ բարգաւաճումներ, յետադիմութեանց տեղ յառաջդիմութիւններ երեւան եկած կ'ըլլային, եւ բանակալութենէն ոնձնապէս օգտուող չարագործներու խմբակի մը շահուն համար ազգին սրտին մէջ ա՛յնքան վէրքեր չէին բացուեր, եւ ասոր փոխարէն հայրենիքը ամէն կերպով իր նանգաստութիւնն եւ երջանկութիւնը գտած կ'ըլլար, Օսմ. պետութիւնը բոլոր պետութեանց այժմ տիրացած քաղաքական ատենանին չատոնց հասած կ'ըլլար։

Մեր բարերատ յեղափոխութեան վրայ, մինչ Օսմ. Ազգը անկեղծօրէն կը բաղձար իր քաղաքական կատարելագործութեանց ճանապարհը կարել անցնել ողջմտօրէն, եւ նոր կեանքի իր այդ ընթացքին մէջ քաղաքակիրթ աշխարհի բոլոր ազատաբեր պետութիւնց գնահատման եւ աջակցութեան արժանանալ, ահա Պուլկարիոյ իշխանապետութիւնը անկախութիւն հռչակեց եւ յետոյ ուսարբիական կառավարութիւնն ալ պետութեանց մէկ գաղտագրով առժամապէս գրաւած Պոսնա—Հէրսէքը իր պետութեան կցեց, եւ ասոր՝ Ձերդ Վեհափառութեան պատճառած ցաւին մասնակցեցաւ բովանդակ Ազգը։ Զարիքներու երկարատեւ անցեալի մը հետեւանքն եղող այս քաղաքական միջադէպերը՝ ազգին իրաւունքին ու պատիւը պահպանելու պայմանաւ կարգադրելու պաշտօն ունեցող Նախարարաց Խորհուրդին որ Սահմանադրութեան ոգւոյն համաձայն, պէտք է որ Երեսփ. Ժողովին վստահութեան արժանացայ եւ Ազգ. Ժողովին հանդէպ պատասխանատու ըլլայ, մեր Ժողովը բնական է որ ամէն կերպով պիտի աջակցի։

Մեր Երեսփ. Ժողովին ոմանէն մեծ գործերէն մէկը պիտի ըլլայ բոլոր պետութեանց եւ Օսմ. պետութեան միջեւ բարեւոր յարաբերութեանց պանպանումն ապահովել, եւ ներքին խաղաղ յեղաշրջութիւն մը առաջ բերող ազգը այս կերպով բոլոր քաղաքակիրթ աշխարհին ցոյց պիտի տայ թէ արտաքին կերպով ալ խաղաղ հաշտութեան կուսակից է։ Այս կերպով հաստատապէս կը յայտնէք թէ մեր պետութիւնը՝ բոլոր պետութեանց մէջ մեծ պետութեան մը ասիճանին պիտի բարձրանայ, պետութեանց օրէնքէն արժանապէս եւ ամբողջապէս պիտի օգտուի եւ ամէն կերպ համակրութեան եւ սիրոյ արժանի պիտի ըլլայ։

Կը յայտնէք թէ յիշեալ քաղաքական խնդիրներն ալ՝ մեր բարեացակամութեան ու ջանքերուն, եւ մեր խաղաղասիրական իղձերուն վրայ վստահ եղող մեծ պետութիւններու բարեկամական օգնութեամբը մեծ օրէն գոհացուցիչ եղանակով պիտի կարգադրուին։

Մեր Ժողովը՝ ներքնապէս ամենամեծ կարեւորութիւն ունեցող պետութեան երկրական գործերու կանոնաւորութեան պիտի աշխատի, երկրական հաւասարակշռութեան օրէնքին հակառակ ըլլալով ո՛չ անհատներու գրպանէն մէկ փարայ ելլելուն, ո՛չ ալ պետութեան գանձէն դրամ մը ճախսուելուն բնաւ երբէք թոյլատու չպիտի գտնուի, և ընդհանուր հասոյթներու հաւասարիմ հսկող մը և պետութեան ծախքերուն ալ փութացնող քննիչ մը պիտի ըլլայ, բայց տարիներէ ի վեր գոյութիւն ունեցող եւ երկրական տարեկրութեանց մէջ քիչ անգամ հաւնիթացը ունեցող շաբաթութեանց իբր ցաւալի մէկ հետեւանքը՝ հասոյթից եւ ծախսուց միջեւ հաւասարակշռութիւն առաջ բերելը ո՛րքան ալ դժուար ըլլայ, դարձեալ ամէն կարգի միջոցներ ի գործ պիտի դրուին։ Ամէն պարագայի մէջ, մեր ծախքերուն օրինաւորութիւնը մեր վարկին բարձրացման պիտի ծառայէ, եւ այսուհետեւ մեր պետութիւնը յաչս աշխարհի ո՛չ իբր վատնող, այլ իր գանձը՝ երկրական պայմաններու համաձայն յանձնող տնտեսագէտ պետութեան մը համբաւը պիտի չունի։

Անհրաժեշտ է աշխատիլ մեր երկրին մէջ այլեւայլ դասակարգերու եւ տարբերու երջանկութեան համար ապահովութիւնն ու անդորրութիւնը ամրապնդելու, արդարութեան կատարեալ բաշխումով հանրային իրաւունքները պանպանելու, պետութեան պէտքերը կատարելապէս ապահովելու, հայրենիքին ամէն կողմը վարժարաններ բանալու, պետական վարժարանները բարեկարգելով ազգին բոլոր զաւակներուն քաղաքական դասախրատութիւն մը տալու, երկրին արտադրութեանց համար ներքին եւ արտաքին նոր շահաստաններ բանալու համար ճամբաներ եւ խճուղիներ եւ փոխադրութեան ուրիշ միջոցներ հաստատելու, արհեստներ ու արուեստներ առաջ բերելու, վաճառականութիւնը ընդարձակելու, մասնաւորապէս երկրագործութեան զարգացման հոգ տանելու, եւ մեր ծովային ու ցամաքային զօրութիւնները աշխարհագրական դիրքին համապատասխան կերպով կատարելագործելու, մեր ո՛չ թէ որպէս զի խաղաղութեան լրջօրէն կուսակից եղող Օսմ. ազգը ուրիշի իրաւանց վրայ յարձակում գործէ, այլ իր հայրենիքին օրինաւոր շահերը պաշտպանելու համար պէտք է որ միշտ զօրաւոր ըլլայ։ Ասոր համար թէ՛ կառավարութեան կողմէ արուելիք և թէ ժողովին կողմէ պէտք սեսնուելիք օրինագծերը քննելով, պիտի աշխատի հայրենիքին պէտքերուն համաձայն և Օսմ. ազգին գնահատման եւ վաւերացման արժանի օրէնքներ պատրաստել։

Ամէն պարագայի մէջ, բոլոր այս մեծ բաղձանքներուն յաջողութեան ճշմարիտ ապահովութիւնն եղող Սահմանադրութեան եւ մեր երկրին վարչութեան նկատմամբ կայսերական մտադրութեան վճռական եւ անփոփոխելի ըլլալուն համար շնորհակալութիւն յայտնելով հանդերձ, մենք եւս երդնելի ենք յայտնելով որ Օսմ. Ազգին այս մասին ունեցած ընդհանուր մտադրութիւնն ալ ո՛չ մէկ ոյժէ չցնցուելու չափ վճռական եւ անփոփոխելի է, եւ թէ՛ ասոր համար, եւ թէ՛ մեր ժողովին բացման օրը՝ վեհապետին եւ ազգին միջեւ այլեւայլ արդելքներու բարձման իբր գլխաւոր երաշխիք՝ Ձերդ Վեհափառութիւնը մեր դէմ տեսած ըլլալուս համար մեծ գոհունակութիւն եւ հպարտութիւն զգացինք։

Մեր սրտերուն մէջ միայն հայրենիքի եւ ազգին սէրը կը յորդի։ Մեր բովանդակ բաղձանքը՝ ազգին ու երկրին օգտակար գործիք տեսնելն է։ Մեր առաջնորդն է Հաւասարութիւն եւ Միութիւն, մեր նպատակը՝ Արդարութիւն եւ Ճշմարտութիւն։ Երեսուն միլիոն ժողովրդեան իրաւանց պահպանութիւնը սահմանադրեցինք։ Մեր ներկայացուցչութեան յանձնառութեան կատարման մէջ՝ խղճամտութենէ եւ Աստուծոյ երկիւղէն զատ ուրիշ ո՛չ մէկ հոգ ունինք։ Անշուշտ ճշմարիտ նպատակ ունեցողին օգնականը ճշմարտութիւնը կ'ըլլայ։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԹՈՒՐՔ ՈՍՏԻԿԱՆ ԶՕՐԱՑ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ.— Գ. զօրապանակին (Սելանիկ) հրամատարը՝ պատերազմական նախարարին յանձնարարութեամբ՝ քսան Օսմանեան սպանիչ նշանակեց որոնք Ֆրանսա պիտի երթան, Ֆրանսական բանակի մէջ գործնական ծառայութիւն ընելու։

ԴՈՒՍԻՆ ԵՒ ԳԱՐԱՍԱՂ.— Ռուսերոյ Տուման (Երեսփ. Ժողով) հետեւեալ հեռագիրը ղրկեց Դարասաղի Երեսփ. Ժողովին. «Ցիղակից ժողովուրդին ներկայացուցիչները իրենց եղբայրական ողջոյնը ուղղելով, Տուման կը հաւատայ որ Դարասաղի փառապած ժողովուրդը կը պահէ արեւնակցութեան զգացումները եւ հին յիշատակները։ Ընդհանուր սլաւական դատը ծանր փորձութիւններէ կը անցնի եւ Դարասաղի զգացումները վիճանը թէ վրդոված են, բայց լաւագոյն օրերը պիտի չուշանան»։

ՊՈՒԼԳԱՐԻՈՅ ԱՐԴԻՒՆՔԸ.— Թրէխոմէլ Առեւտրական սենեակին մէջ յայտարարուեցաւ թէ Պուլգարիոյ հեռեւանքով 1908 Թրէխոմելի ծովային վաճառականութիւնը 1 միլիոն 400,000 մեգրական կենտնար, իսկ երկաթուղիով վաճառականութիւնը 180,000 մեթրական կենտնար պակաս եղած է։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ դեսպանը հեռագիր է վիեննա թէ Թուրքիոյ հետ համաձայնութեան մը յայտերը կը զօրանան։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԲՈՆԱԾ ԸՆԹԱՑՔԸ ՊԱՐԱԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ.— Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ մինչ բոլոր դեսպանատունները ապատանան փախստականներու համար բրենց դուռները կը բանան, գերմանի դեսպանատունը՝ Պարսկի յետադիմականներուն աչքը մտնելու համար՝ իր դուռները միշտ գոց կը պահէ։

ՌՈՒՍ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ.— Սէն-Բէթերսպուրգի քաղաքատան մէջ կինները մեծ ժողով մը գումարեցին կնոջական իրաւունքներուն եւ շահերուն վրայ վիճաբանելու համար։ Մասնաւորապէս հաւաքի ուելի ներկայացուցիչներ, կայսրութեան ամէն կողմերէն, Սիպիրիայէն, Թուրքաստանէն, Հիւսիսային եւ Հարաւային կողմերէն եկած էին։ Համաժողովին գործը չորս ճիւղի պիտի բաժնուի։ Առաջին ճիւղը պիտի զբաղի Ռուս կնոջ կայսրութեան մէջ ունեցած զանազան ապարդիներով, եւ միւնդներ ձեռք պիտի առնէ զանոնք կանոնաւորելու եւ կնոջ գործունէութեան չրջանակը ընդարձակելու համար։ Երկրորդ ճիւղը պիտի քննէ Ռուս կնոջ տնտեսական վիճակը, երրորդը կնոջ քաղաքական եւ քաղաքային դիրքին մասին տեղեկագիրները պիտի քննէ մինչ չորրորդը պիտի զբաղի կնոջ դաստիարակութեան հարցով։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԶԵՌՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆԵՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ.— Էջ օյչէ Պանքին ընդհանուր ժողովին մէջ որոշուեցաւ մասնաճիւղ մը հաստատել։ Կ. Պոլսոյ մէջ։ Մինչեւ հիմայ Թուրքիոյ մէջ այդ Պանքային չահերուն ներկայացուցիչն էր Անտոլուի երկաթուղիի ընկերութիւնը։ բայց Պանքան այս նոր քայլը առնել որոշեց, որովհետեւ կ'ըմբռնէ թէ Սահմանադրութիւնը նոր ասպարէզներ կը բանայ վաճառականութեան, ինչպէս նաեւ քաղաքականութեան ասպարէզին մէջ։

ԷՅՈՒԱՐՏ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ԳԱՀԱՃԱՌԸ.— Լուսաբար թագաւոր իր գահաճառին մէջ հետեւեալը ըսաւ ի մասին Պալքանեան դէպքերուն.— «Բանի մը դէպքեր պատահեցան վերջերս որոնց նպատակն եղաւ խանգարել պալքանեան թերակղզիին մէջ Պերլինի Պայմանագրութեան տրամադրութիւնը, բայց պատճառ կայ յուսալու թէ՝ իմաստուն եւ հաշտ բարի խորհուրդներ պիտի յաղթահարեն, եւ բարեկամական կարգադրութիւն մը պիտի ըլլայ Պայմանագրութիւնը ստորագրել Տէրութեանց հաւանութեամբ։»

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԱՄՊԷՐ ՊԱԼՊԱՆԻ ՄԷՋ.—Անգլիացի կարգ մը պատերազմական թղթակիցներ հասած են Աբեւելք, եւ իրենց եղած հաղցումներուն պատասխանելով, յայտարարած են թէ կացութիւնը անհնարաւոր է խաղաղութեան համար եւ թէ կը կասկածուի որ պատերազմը անխուսափելի պիտի ըլլայ։

ՁԷՊԹԵՆԷՆ հեռեւեալը կը հեռագրեն Դէլի թուով.—Գոնա-Հէրսէքի մէջ Աւստրիա կը շարունակէ զօրքերու եւ պատերազմական իրեղէններու հոմախառնութիւնը։ Շաբաթ օր տասնվեց վագոն հեռեւակազօրք թնդանօթներով Պիլէք հասան (Գոնա)։ Պիլէքի եւ Բրէնիկի դաւառակներուն մէջ զինուորական իշխանութիւնը բոլոր լաւագոյն ձիերը վար կը գնեն Բօզմաք լեռը զօրեղապէս պաշտպանուած է հրէանոթով։ Սեւ Լեռան սահմանագլխին վրայ Բրվօշիի ոստիկանական պահականոցները լեցուն են պատերազմական իրեղէններով եւ զրպարտեցները զօրանոցի փոխուած են։ Այս օրերուս Բրօվօշի կրոպասուին ուրթ հաղար զօրք, եւ ասոնց հանելէն վերջ սահմանագլուխը պիտի գոցուի Սեւ Լեռան դէմ։

Սերպիոյ Խորհրդարանին մէջ պատերազմական նախարարը 42,000 ռանգ. ռուբլիի յաւելուածական նոր վարկ մը խնդրեց պատերազմի համար։ Վիճաբանութիւնը դանդաղ եղաւ։

Պալքանեան Բօմիթիէին նախագահ Նօեչ Պրքքրն Սերպիայէն եւ Պուլկարիայէն Լոնտոն դառնալով, կ'ըսէ թէ կացութիւնը աղէկ չի տեսնէր, եւ եթէ Պոսնա-Հէրսէքի Աւստրիոյ հետ միացումը ընդունուի դիւանագիտութեան կողմէ, Սերպիոյը անպատճառ պիտի կուռիւ։

ՅԱՐԱՁԱԳՈՒՄ Մ. ՖԱԼԻԵՐԻ ՎՐԱՑ.— Առջի օրուան թուով քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցնէ թէ Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահ Մ. Ֆալիէռի վրայ յարձակում գործուած է Մաթիս անուն մէկու մը կողմէ, երբ նախագահը պատրաստուած է կառքէն վրայ յարձակած է, անոր փոխուած եւ ապակի մը զարկած։ Բայց երկու սուիկներնը ձերբակալած են։ Մաթիս զղջալով իր գործին վրայ, կ'ըսէ թէ իր պարականութիւնը միայն կատարած է։ Օտար վեհապետներ շնորհաւորական հեռագիր ուղղեցին Մ. Ֆալիէռի։

ԳԱՀԱԺԱՌԱՆՆԻ Իշխան Բէշատ էֆ.ի նկատմամբ չար դիտաւորութեան խնդիրը կը զարդեցնէ մայրաքաղաքս բոլոր չընդնակները։ Առջի օր «Եաֆիթա» մը սկսած է փակցուիլ պատերուն վրայ, զոր սատիկանները պատռած նետած են։ Այդ «Եաֆիթա»ին մէջ Բէշատ էֆ.ի վրայ քանի մը օր առաջ հղած յարձակման մասին խօսուելով, կ'ըսուի թէ «Աչքերնիս բանանք, ալ չիարուինք»։ Եւն.։ Եւ ծանօթ անձի մը անունը կը տրուի որ պիտի օգտուի, կ'ըսուի, Բէշատ էֆ.ի մէջտեղէն վերցուելէն։

ԲԱՂՃԵԿԻ ՌՈՒԺՈՒՄԸ. Սարսեանոյ Գիակլիսրի քաղաքէն կարեւոր գլուխ մը լուրը կուգայ։ Բրօֆ. Սանֆելիչէ կը յայտնէ թէ դատ է քաղցկեղի դարմանը. բրօֆէսօրը որ վերջերս Գիակլիսրիէն Մանչեսթր համալսարան փոխադրուած էր, Գիակլիսրի վերադարձեր է իր գլուխը համալսարանի բրօֆէսէրներուն, տաքէօրներուն եւ տեղական իշխանութեանց ծանօթացնելէ առաջ, վերջնական քննութիւններ կատարելու։ Տանջելիկ տարուան փորձերէ եւք բրօֆէսէօրը կը յայտարարէ թէ քաղցկեղը յառաջ կուգայ մակաբոյծի մը ազդեցութենէն, եւ կը յայտնէ թէ նշանակելի արդիւնքներ ձեռք բերած է մասնաւոր չիճուկի մը ներարկումով որ կը սպանէ քաղցկեղի միքրոպը։ Բրօֆ. Սանֆելիչէ քաղցկեղի զտնուած պարագաներ ներկայացուց ուր իր մեթոտը յաջողապէս կիրարկած էր։ Բրօֆ. Սանֆելիչէի կողմէ գտնուած միքրոպը կը վերաբերի գործարանական խմորներ կոչուած մէկ տեսակին։

ՁԵԹՈՒՆԻ ԳԱՑՄԱԳԱՄ անուանուած Իպրահիմ փաշան այն պաշտօնատարն է, որ Օրտուէն վտարուեցաւ Սահմանադրութեան առաջին օրերուն։ Կը հարցնեն ներքին գործոց նախարարին թէ իր այս կարգադրութիւնը կը համապատասխանէ՞ արդեւք ներկայ վարչութեան ոգիին։ Օրտուցիները զարմանքով կարդացեր են այս լուրը։

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾՈՅ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՈՒՂԳԵԱԼ.—Ցաւօք սրտի կը լսենք թէ հին Բէյժիմին մէջ իրենց վարքով ու բարքով հանրածանօթ եւ հրապարակագոյժ եղած կարգ մը Հայեր կառավարութեան կը դիմեն Վալիի Մուավին ըլլալու համար եւ յաջողելու ալ յոյսեր ունին եղեր։ Զենք խորհիր որ Հիլմի փաշա երես տայ այսպիսիներուն, սոսկալ պէտք է դեւ ժամանակ մը քաւեն իրենց հին սխալ գործութիւնները։ Պէտք է գիտնալ թէ առանձինները գոն չեն կրնար թողուլ ո՛չ Հայերը եւ ոչ Թուրքերը։ Պէտք է այս պաշտօնեներուն կոչել իրենց պարկեշտութեամբ ծանօթ անձեր, որպէս զի նոր Բէյժիմին վայելուչ ոճով վարեն իրենց պաշտօնը, պատիւ բերեն կառավարութեան։ Զենք կարծեր որ Ներքին գործոց Նախարարը պաշտօնի կոչէ Պատրիարքարանէն վտարուած, ազգային կարեւոր գործերէ եւ Հասատութեան վարիչի պաշտօնէ վտարուած հին ու ծանօթ դէմքեր։

Այս կէտը Ն. Վեհութեան մասնաւոր ուշադրութեանը կը յանձնենք։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ.— Պուլկարիոյ կողմէ Մեծ Տէրութեանց ուղղուած բեռանացի բողքի մէջ կ'ըսուի թէ Գահանաւորին բացատրութիւնները բոլորովին նոր գոյն մը տուած ըլլալով Թուրքիոյ ընդ Պուլկարիոյ մէջ, գարձեալ կը պատուոյրուի ազատօրէն շարժիլ Թուրքիոյ հետ իր յարաբերութեանց տեսակէտով։ Թուրքիոյ բռնած նոր դիրքին պատճառաւ Պուլկարիոյ կառավարութեան գործերուն ստանալիք նոր ընթացքին համար ամէն պատասխանատուութիւն կը մերժէ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԷԿ ՆՈՒԷՐ.— Հասարակութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի մեծ վաճառման վրայ զոր Ա. Սիրիկը կազմակերպած է ոսկեայ օրերու մատուռ-բութեան առթիւ։ Բոսֆիրիա թաղամասը, մանթօյլ, լամբ ժաքէթի, եւ զանազան մուշտակեղէններու, ժիլեքներու, պլուզներու եւն. վերջին նորոյթներ կը ծախուի բացառիկ ածանութիւնով։ Անգլիոյ եւ Գերմանիայի լաւագոյն տուներու նիւթեր, անմրցելի Բեռա, Բասաժ Կալաթա-Սէրայ Սրէկիը վաճառատուներ։ 6—5

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՄԱՆԱՍԱԳԵՐ, 27 Դեկտ.—կը հաստատուի այն լուրը թէ տեղական կառավարութիւնը արգիլած է հոստ

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINCER MANUFACTURINC Co

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պղպջակ չունենալով ելլալով, իրենց ասիուլիեանով ամբողջ դիտուած են որ ալեթրիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու հիւսկարները իսկ Սինկէրի մեքենայ ունան են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական և չքնդրում ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

ՄԱՆՆԱՅԻՄԼԵՐ ԲՈՎԱՆԴԱԿ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին Բերա, Շեռակ Ճամբայ, Կալաթա-Սեռայի դէմ

ՊԵՐԱ Շեռակ Համբայ, Գոն Մարէյէ դէմաց, Թիւ 343 և 343 հրկին։

ԿԱԼԱԹԱ (Սինկէր խան, Թիւնելին առաջ։
(Թրամվայի կայարանին դիմաց։

ՍՏԱՄՊՈՒԼ (Սուլթան Համամ, Թիւ 2։
(Սուլթան Գայազիա, Թրամվէյի սթասիոնին դիմաց, Թիւ 13։

ՍԿՈՒԴԱՐ Զարշի Գոյաշ, Թիւ 120։

Կեղծիքին զգուշանալուն համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու է։

Ընկերութեան կեդրոնական վարչատեղին կ'գտնուի Բերա, Շեռակ Ճամբայ, Թիւ 343 և 343 հրկին, Տիւզողլու Սարդիս պէյի առանը։

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՍԼՐՔԸՆԹԱՑԼ

Ս.Ի

ՆՈՐԹՀԸՐՆ

ՀՐԴԵՀԻՆԵՐԻ ԿԵՆԱՑԱՆԳՆ, ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Համագումար գրամագլուխ	Անգլ. Ոսկի	6,000,000
» ապրեան եկամուտ 1907 տարուայ	» »	5,941,859
» պահեստի գումար 1907 տարուայ	» »	25,263,324

Ի'նկալուն մեծագոյնս ապահովութիւնք պիւրմանալի գործակալներով։

ՄԱՐԻԹԱՑՄ

ԽՈՎԱՑԻՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ	Անգլ. Ոսկի	500,000
Պահեստի Դրամ	» »	564,226

Վնասաց հատուցմանց ամենայն, առատաձեռնօրէն և կատարեալ արդարութեամբ կը վճարուի։

Ընդհ. Գործակալ ի Կ. Պոլիս
ԳԱՌՆԻԿ ՍԵՐՈՒԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
Մէյնէտ Ալի Բազար խան, Գալաթա

Դաւանալին կարելի է կեդրոնական համար տեղեկութիւն դարձնել հետեւեալին։

ՆԵՃԱՆ ՋԱՄԻՋԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՍ ՀԱՐԱՆԵԿԱՆ ՄՈՄԵՐՈՒ

Ս.Ի

ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒՆ

Կ'ուզէք հարիւրներուագ փոյզ ունենալ, գեղեցիկ ալեզեր մը ունենալ մանրաբար, դիմեցէք ՆԵՃԱՆ ՋԱՄԻՋԵԱՆԻ վարսավիրանոցը, ուր բոլոր պատրաստ գտնուած մանրաբար կը դարձրուին նաև մեծ քանակով վերլին հարանեան։ Թեամբ հայկական մոմեր ամենայն ազատ գիներով։ Կը գտնուի նաև հան հարսի կալանա։ Քաղաք, քաղաքի մասնի, գարգարուած կղզով, ծայրիկ-փեսաբ, եւն. եւն. եւն.

Գալիցե՛ք, հարիւրներ տարիներ, ոյցելել անգամ մը նոյնն Զամիջեանի հարանեկան մոմերու եւ գտնուածներ ուր մ'ել միայն ձեր հաշիւը, այլ նոյնն ձեր լաւագոյն գոհացուցած ոգեւոր դասեր։ — 28

ՍԻԱԼ ՏԵՂ ՋԵՐԹԱՔ

ՆՇԱՆ ՋԱՄԻՋԵԱՆ

Ս. Պոլիս, Փոստոյ խանի տակ, թիւ 28

ԵՒԱ

Հրատարակուեցաւ Մ. ԴԱԼԷՆՏԷՐԻ ԱՌՋԵՒՆ ՁԵՒ ՈՒ ԿԱՐՔ Բ. ՀԱՏՈՐԸ։

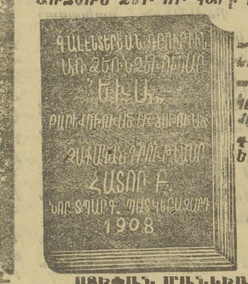

Այս երկու հատորները կատարեալ կերպով եւ առանց ուսուցչի կը սովրեցնէ տիկնայ մը տան գործերը։ ՁԵՒԵԼ ԵՒ ԿԱՐԵԼ։

ԷՆ ՕԳՏԱԿԱՐ ԿԱՂԱՆԴԷՐԸ

Կեդրոնատեղի՝

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՆԿԵՍԱՆ Գալաթա

Գումրիոն խանի տակ (Թիւրք գէրլէր) Թիւ 27, հովանոցի վաճառատեղը։

Գին՝ հատոր Ա. 80, հատոր Բ. 65 գր.

50—1

ՄՕՍ

ՇՈՒԵՆԱՐԱՆԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբարդ եւ ապրանք փոխադրող տոգեմուտներ

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Մարդ	Նալագորթս
Մրջիւն	Էմիլիոս
Բուսախոտ	Գուզգիրիս
Թիւղար	Մոկրիս
Նարաղն	Ծայրիկ
Նավարիկ	Ծարոս
	Թիպա

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են, նաեւ մեկնելը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին և կրնան համբարձներու համար տեղ ունենալ։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սենեակներով թաւալ համբարձներ ի'մանին բայց տեղ ունի չունին։

Մղերիկ

Ս. Պոլսէ Լիվերպուլ Ա. կարգի գին է 18
» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեան կամ Գալաթայ մաքս հանելու համար իրենց հրամանները ատ շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

ՇՈՒՐԱՒ ՊԱՀԻՐԹԷՏԷՆ

Թերատեի Ամիրէ սահիլիեաէ գեսին զուտ սերունիսէ ֆանելա չորոպ, քիլիմ, խալաթ, իրաղլո վէ հեր նեվի սուլաթը բէտնիյէ իսմայ իչին սուլաթ վէ եաէվար մէվնուա օլան բեսթեանե համ ֆասպիդա իլէ Զոպան Զէյմէսիսէ վարը Թուլլա ֆապրիգաբը պաչա պաչա թաւլպերեսի իչոր իսլեհեկիսէ։ պունլարը ինթիլաբրանա թուլպ օլանլարը՝ օլ պարանի չէրեսինի սուլուգով մի-չարեւ սահիլ օլմազ իւզրե սալել ուսաւ թեեմիսաթ սալելերինի վէ կամ միւլթեպեր գեթիլեթնամելերինի միւսթահրլեն ճամաման մասամ հէր կիւն Շուրայի Պահրիյե Լէհազիմ սահիլերինի միւսթահրլեր եալնիզլերի իլան օլունար։

* * *

Միւպարանթը սաքերիյե իչին պիր անեն զարթիանա լիւզամի օլմազ զեյթան սահիլի միւպարեա օլունմազան, իթանան թուլպ օլմազլարը միւնազարա իչիթաբ իթմեք իւզրե ճամաման մասամ հէր կիւն Շուրայի Պահրիյե Լէհազիմ սահիլերինի իլան օլունար։

10 գրան. էվվել 326 3—8

Առաջին այցելութիւնը ՁՐԻ է

ՏՕՔԹՕՐ

ԳԱՌԼՈ ՑԱԿՈԲԵԱՆ

ԱՐՈՒՈՏԻԹԵԱՆ

Ս.Ի

ԴՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ

ԱՍԵՏԵՐՈՒ ԱՆՄԻՋՈՑԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ

Մինդական և սրբութիւնան գործարանները։ Հիանգամանքներ մասնագիտ Տօքթ. Գառլ Ցակոբեան գիտակ վերջին նորութեանց ընտրելի ասանց գաս. գասանելու. ինթիսիրի հիմնաս գեռ կը բժշկի ֆրանկոլոգ, հին և նոր ցեղերի գիտութիւնք, առանան անկարգութիւնք և սերմնահոսութիւնք, ինչպես նաև երկու տեսակ վերարերեալ արբեցեանան և մինդական հիանգամանքներ ամէն տեսակներ և կանանց արգասաբերական հիանգամանքներ։

Ամեն օր, կամ օրեն վերջ, բացի կիրակի օրեն, կը գտնուի Պանիկ-Գալաթա, տարարալանան Հաճի Գերիբի սենեակը, թիւ 18, Մեհրամբեան-Ցիսան-Ցիսանի դիմաց։

Ուրբաթ օրերը ձրի

ՄԱՆՆԱՅԻՄԼԻ

ՄԱՍՆԱԳԷՍ

ԳԻՒԻ. ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈՆՈՐԻ ՀԻԱՆԴՈՒՄԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնաճիւղերը գտաբերելագործած ըլլալով՝ ելեկտրականութեան ու ջրով կը գործածուած տաք օդի, գրանանոսոֆօրքի, պանոսֆօսֆորքի, կոլոսֆանոսֆորքի ու ամէնէն նորագոյնը մեքենաներով մեծ լայնութեամբ կը գործեն բուլուքներ, գլուխ պատրաստ ու հինցած ցաւերը, ականջի խշոցը ու ականջի, քիթի, բերանի, կոկորդի ու խուլերի ամէն տեսակ հիանգամութիւնները։

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած սեւուութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց զարմանալու հանգստացուցիչ կը չեն ներկանոր գործիքով մը, որուն շնորհիւ բացում այդ կարգի հիանգամներու Եւրոպոյ մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցուն։

Վերի ու գլուխ վրայ ամէն տեսակ գործարարութիւն կը կատարէ և ապրանք կարգի նիկերը (պատմիկա) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքով։

Հիւանդ կ'ընդունի, մինչև կէս օր, Գալաթա-Գալաթա, Կամբրիլ սեղանի դէմ, Աբիկ Իլիբեանի դէպքարանը։ Իսկ կէս օրէ վերջ, իր սենեակ, Բերա, Շեռակ Համբայ, Թաքսիմ, Ցրանս. հիանգամանքին դէմ, Թիւ 41։

Հիանգամութիւնները կէս օրէ վերջ իր սենեակը գիտնալ ամէն հիանգները, իսկ վիպայեալ ապրեանները ամէն օր ծրիրաբար գործածելու պատրաստ է։ 30—7

ՀԱՅ ՁԻՆԱՎԱՅԱՌ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ԶԱՐԵՀ ՊԷՆԿԼԵԱՆ

Ուղղակի Ամերիկայէն բերել տուած եմ ամենաքնարեր ղէնքեր, վառանալի կոնիկ և ատաբակի մասնաւոր գիներով։ Դիմեցէք Ղալաթա Գարաքէոյի բազարին կէս Թիւ 57 վառանանոցը։ 30—10

ՎԻՆԸՐ

ՊԱՆԿ ՖԷՐԱՑՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000,000 ֆրանկ ամբողջովին վճարուած.

ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 37,390,000 ֆրանկ

Հաստատուած 1869ին կեդրոնատեղին՝ Վիեննա, 12 գրասենեակներ ունի այլ քաղաքներ զանազան շրջանակներուն մէջ։

Մասնաբաժիններ՝ Բրատիսլաւ, Կրոսլ, Գրազ, Օսիկ, Բեյքոսլ, Լէմպերկիզ, Զերնովիցի, Իլանկենֆուրտ, Գիլեց-Գիլսալի, Քարլսպատ, Բիլզեն, Բրոդ-Նէյեսի, Ս. Բոլքեն, Թեսլեսի Վերլեսի և Վիեննայի նեւրքասի մէջ։

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆԿ ՖԷՐԱՑՆ կը գրաւի սեղանաւորական ամէն տեսակ գործարարութիւններով, մասնաւորապէս կը բանայ ընթացիկ հաշիւներ, էրբեք ուսանդ է'նդունի պարարարութիւններ, փոխառութիւններ կ'ընէ ընթացիկ հաշիւներով, պարարարութիւններ կամ տրամ թուղթեր գրաւ ընդունելով կը հանէ չեկներ, մարիզանիներ, գրեր գրեր և վճարանելիք կոչեն հեռագիրներով։ Կը գնէ եւ կը ծախէ ամէն տեսակ պարարարութիւններ թէ՛ մեր և թէ բոլոր օտար պարարարանիներուն վրայ։ Կը գնէլէ։ կը գանձէ կարօններ և արարարութիւններ։ Կը գնէ և կը ծախէ փոխ գիրքեր բոլոր երկրագործութիւնների վրայ։ Է'նդունի տեսարարի և պարարամամով վճարելի պարարարութիւններ։ Կը կատարէ տեսակարանական ամէն տեսակ գործառնութիւններ։

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ ԲԱՑ է

տասնամեայ ժամկ 9½ էն իրենուան 4 թիւրքական օրերը 9½ էն 1։

ԱՍԱՄՆԱԲՈՑԺ

ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԻՄԻՆԱՍԵԱՆ

Ցովհաննէս էֆ. Մինասեան, որ ասամնաբոյժագոյն հանգուցեալ Տօքթ. Տօրինինի ուսանողներէն եղած է և գաւառաց տալուսալ կղզիները իր տրամադրը գործադրելէ ետքը՝ առնեն մը թ վրայ Պոլիս վերադարձած է արդէն, ի նոր դասնանուն հասատած է Պոլիս, Գալաթա-Գարաք, 18 թիւ սրարդմանին մէջ։ Իրր փորձ և ձեռնհաս ասամնաբոյժ, առանց լաւ կը գայէ փասա սեղանները։ Նոր և կատարելագործեալ գրամեան համաձայն սեղաններ կը լրնէ սակով, եւ այլն։ Անկարելի է որ դժուար ընոյզ գան չմնայ։ Երեքշաբթի օրերը Էրի պիտի գտնուի տարարանը։

ՄԵԾ ՀԱՆԴԵՐՁԱՎԱՃԱՌ

Ցարիներէ ի վեր ծանօթ է Թոփխանա խանի

ԳՐԻԳՈՐ ԷՖ. ԷՐՄԷՆԵԱՆԻ

ՄԵԾ ՀԱՆԴԵՐՁԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

այս անգամ պատրաստած է ձմեռուան յատուկ կերպասներէն շէջ և տարբեր հագուստներ, ինչպես նաեւ

ԲԱԼԹՕՆՆԵՐ,

ՄԵՆԻ ԵՒ ՏՂԱՅԻ ՓՕՍԹԻՄՆԵՐ

ժաքէտներ, բարարանիներ, եւն. եւն։

ԳԻՆԵՐԸ ԻՐԵՑ ԳԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ

ԳԻՆԸ ՈՐՈՇ է ԹԻՒԸ 2 ՂՐՈՒՇ

Սուլթան Համամ, Թոփխանա խան թիւ 84

ԻԻՆԻՕՆ

ՀԱՅՏԱՏԵԱԼ Ի ՊԱՐԻԶ 1828—1829

1828 L'UNION DE PARIS

ԿԵԴՐՈՆԱՑԵԼԻ ԲԱՐԻԶ 9, ԲԼԱՍՎԱՆՏՕՆ. 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՀՐԴԵՀԻՆ ՀԻՍԻ

Ապահովագրեալ գրամագլուխ	25	միլիոն ֆրանկ
1907ին գանձուած ապահովագրին	28	միլիոն »
Մինչև 1907ի վերջը հատուցած գումար	350	» »
Դրամագլուխ և պահեստ	134	» »

ԿԵՍԱՆԳԻ ՀԻՍԻ

Ընթացիկ ապահովագրութիւն	338½	» »
1907ին գանձուած ապահովագրին	12½	» »
Մինչև 1907ի վերջը հատուցած գումար	281	» »
Դրամագլուխ և պահեստ	189	» »

Ինչպէս այս թուականներէն կ'երեւի Ընկերութեանս կրնայ դրամագլուխն ու պահեստը իրենց գումար մը կը կազմեն, որ հանգամանաբար կերպով ուրիշ մը չունի։ Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերն ամենէն ազատ գիներով, օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒՆ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՈՀԱՏԻՏ ԵՒԼն։

Ընկերութեան դրամատունն է ՕՍՄԱՆՅԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՑԻՆ։

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Ընդհ. Քարտեզ — ՍԻՄՈՆ ՖԱՅՍԷՐԼԵԱՆ
Գեռ կենաց ճիւղին — ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Սիմասլու, Սալթանահամամ, Գալաթայի Օղլու բազար։

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

KAMER

ԼՈՒՍԻՆ

ԿԱՀԿԱՐԱՍԵԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ա. ԿԻՒԼՍԷՋԵԱՆ

Ղալաթա, Գալաթոյա փողոց թիւ 4, Լորանցո խանի վրան։

Վերջերս նշանակուած հասցէով վաճառատունս մէջ կը գտնուին իրենց ձեւաւորութեամբ, ասիուլութեամբ անբաղդատելի կարգաներ աճորիական եւ ամերիկեան գիներով։ Պարզ այցելութիւն մը կը բաւէ համոզելու համար ամենէն զգուշաւոր հանդիսատեսները։

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՎԱՃԵԼՈՒՉ ՄՈՍԵՐՈՒ

ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՋԵՐՈՒ

Ս.Ի

ՄԱՆԿԱՆՑ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵԼԻՆՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՍ-ՀԱՅԱՑԱԳԻՏ

ԱՐՄԵՆԱԿ ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

որ երկար ժամանակ Նախկին Մկրտիչ էֆ. հիւսէյինեանի և վերջին տարիներս ալ Զամիլեան էֆ.ի վաճառատան մէջ նորանոր մասեր կը հայթայթէր, այս անգամ վերջնականապէս հաստատած է Պոլիս, Մահմուտ փաշա, Հասուպլը խանի տակ թիւ. 45 վաճառատունը, ուր կը վաճառուին նաև ընտանեաց ու նորաձեւութեան վերաբերեալ այլ և այլ բաներ։ Վառաք, գլխարկի ծայրիկներ, փեռաք, ձեռնոց, տանթելա, գոտեկալ, ֆէրեան, ֆիչու, եւն. եւն.։

Ամէն մարդ կը փափաքի գրամ շահիլ և շատերը դեռ չեն գիտեր որ ամոր գաղտնիքը յանախորդները դան ընելով անոնց միջոց շահիլուն մէջ կը կայանայ։

Գամանրօ խանի դիմաց, Հասուզլը խանի տակ, թիւ. 45

ԱՆՈՒՆԸ ԱՄՐՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ ԳԱՆՕՐ Է

ՆԷՍՊԼԷԻ ԿԱԹՈՒՂ ԱԼԻՒՐԸ

ԱՄՐՈՂՋ ՄԱՑՐԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱԺԵՏՏ Է

ՆԷՍՊԼԷԻ ՀԱՄԲԱՒԻՐ

ՆԷՍՊԼԷԻ ՇՕԿՈԼԱՑՈՎ

ԱՆԱՅԱ ՄԷՆ ԱԼ ԱՐՏԱՐԱՍԱՒ ԲՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԲՈՂՋ ԿԱՌՈՒՑԸ ՀԱՐԱՍՏՈՒՍԵ Է ԵՒ ՄՏԻՆ ՅՅՂ ՄԵՆ ԸՆԴԱՌՆԵԼԻՈՒԹԻՒՆ ԴՆԱՑ Է

FARINE ET CHOCOLAT NESTLE

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՑԻՆ

ՆՈՐ ՑԱՑՏԱԳԻՐ

Կայս. կառավարութեան բանկը հավանելէն առի ստացուած գրքերուն զեկուցման ծանօթն համար Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը այսուհետև ամէն ամսոյ սկիզբը պիտի կատարուի։ Պարզն կը լուսաւորեցնենք ամբողջ տարի մը պիտի երեսն մասնակցել վիճակահանութեանց։ Ամբողջ ամասանկերու արժէքին հարիւրին եռամասունքներուն պարգեւներու և ամբիներու ոչնչ լուսանցուած։ Ուստի ասոր վիճակահանութիւնը կանոնաւոր կերպով բարեկարգուած է։ Նոր կազմակերպութեամբ ամասանկերուն թիւը պիտի ելլայ 250,000, և տեղեկանք 62,500 թիւ պարգեւ ու ամբիներ։ Ինչպէս կ'երեւի ստորև հրատարակուած լայնագոյն, մեծ պարգեւը 12,000 ոսկի է, և տեղի կան երկու, երեք, չորս, հինգ և վեց հազար ոսկիի նշանաւոր պարգեւներ ալ կան։ Ցամանկերը զանազան տարբերութիւններ ունին։ ամբողջ, կէս, մէկ քառորդ և մէկ ութերորդ։ Ամբողջ ամասանկին գին նշանակուած է օսմ. 2 ոսկի, կէսին 1 օսմ. ոսկի, քառորդին կէս օսմ. ոսկի և մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. ոսկի։ Ցամանկ գնողներուն դիւրութիւն մը ալ կայ. համար կէս, քառորդ և մէկ ութերորդ ամասանկերուն մէկ մասը չորս թիւրքական լիրայի երկրորդի կարգի բանկնոտ է։ Ցիշեալ գնագրանքը ամասանկը՝ մէկերորդ 19 գրուշի հաշիւով՝ կէս ամասանկերուն գինը 72 գրուշ է, մէկ քառորդինը 36 գրուշ, իսկ մէկ ութերորդը 18 գրուշ։ Երկրագործական Պանքի կնքագրատեղին և կամարին գլուխը գտնուող մասնաճիւղի մեծագոյն ամասանկ գնողներուն՝ 1/5ին 7. մէկ տարուան ժամանակամիջոցին՝ 1001 ոսկիի ամասանկ գնողներուն՝ 1/5ին 8, 2001 ոսկիի ամասանկ գնողներուն՝ 1/5ին 9. 5001 ոսկիի ամասանկ գնողներուն՝ 1/5ին 10, և 10.001 ոսկիի ամասանկ գնողներուն՝ 1/5ին 12։ Ցամանկերը թիւրքերը պիտի կատարուի 1908 դեկտեմբերի 1ին Հանրօգուտ Շինութիւնքի նախարարութեան պաշտօնական մէջ, ի ներկայութիւն Պանքի Վարչական Խորհուրդի անդամներուն, հաշտարարի և կնքագրի, հաշուապահութեանց Ստեղծի և Օսմ. Կայս. Պանքի կողմէ նշանակուած մասնաւոր մարդոց մը։

1834 տարեայ յասուկ նիւթական գործարարութեան վիճակահանութիւնք յայտարարք

Ա. ԴԻՐՔԻ (Մանրի դիրքը) Հատ Ոսկի	100ին Հանրագումար	Բ. ԴԻՐՔԻ (Ամբողջ դիրքը) Հատ Ոսկի	100ին Հանրագումար	Գ. ԴԻՐՔԻ (Մանրի դիրքը) Հատ Ոսկի	100ին Հանրագումար
1	500000	500000	1	500000	500000	1	500000	500000
1	200000	200000	1	100000	100000	1	100000	100000
1	100000	100000	3	40000	120000	3	40000	120000
3	40000	80000	5	20000	100000	5	20000	100 00
5	20000	100000	15	10000	150000	15	10000	150000
15	10000	150000	50	4000	200000	50	4000	200000
50	4000	200000	275	400	110000	275	400	110000
275	400	110000	3150	200	630000	3150	200	630000
3150	200	630000	—					
3500		2170000	3500		1710000	3500		1710000

Դ. ԴԻՐՔԻ (Ամբողջ դիրքը) Հատ Ոսկի	100ին Հանրագումար	Ե. ԴԻՐՔԻ (Ամբողջ դիրքը) Հատ Ոսկի	100ին Հանրագումար	Զ. ԴԻՐՔԻ (Ամբողջ դիրքը) Հատ Ոսկի	100ին Հանրագումար
1	500000	500000	1	500000	500000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1710000	3500		1710000	3500		1810000

Է. ԴԻՐՔԻ (Ամբողջ դիրքը) Հատ Ոսկի	100ին Հանրագումար	Ը. ԴԻՐՔԻ (Ամբողջ դիրքը) Հատ Ոսկի	100ին Հանրագումար	Թ. ԴԻՐՔԻ (Ամբողջ դիրքը) Հատ Ոսկի	100ին Հանրագումար
1	400000	400000	1	400000	400000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1810000	3500		1810000	3500		1810000

Ժ. ԴԻՐՔԻ (Ամբողջ դիրքը) Հատ Ոսկի	100ին Հանրագումար	ԺԱ. ԴԻՐՔԻ (Ամբողջ դիրքը) Հատ Ոսկի	100ին Հանրագումար	ԺԲ. ԴԻՐՔԻ (Ամբողջ դիրքը) Հատ Ոսկի	100ին Հանրագումար
1	100000	500000	1	600000	600000	1	1200000	1200000
1	200000	200000	1	200000	200000	1	500000	500000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	400000	400000
2	40000	80000	3	40000	120000	1	300000	300000
5	20000	100000	5	20000	100000	1	200000	200000
15	10000	150000	15	10000	150000	10	100000	1000000
50	4000	200000	50	4000	200000	30	40000	800000
275	400	110000	275	400	110000	65	20000	1300000
3150	200	630000	3150	200	630000	500	10000	5000000
						752	4000	3000000
						1250	800	1000000
						21600	200	4320000
						24000		17000000

Հ Ա Ն Գ Ա Ն

	Գումարները	Գումարներ	Գումարներ
Գումարներ	50,000.00	87,510,000	87,510,000
		8,560,000	8,560,000
		8,920,000	8,920,000
	50,000.00	87,000,000	87,000,000

ՑՅՐ ԵՒ ՏԵՂԵՐԵՆ

ՑՈՎՀԱՆՆԵՍ Ֆ. ՊԱՅՍԷՐԼԵԱՆ